DOLENJSKI LIST

Glasilo Socialistične zveze delovnega ljudstva okraja Novo mesto

Lastnik in izdajatelj: Okrajni odbor SZDL Novo mesto. — Izhaja vsako sredo. Posamezna številka 10 din. — Letna naročnina 480 din, polletna 240 din, četrtletna 120 din; plačljiva je vnaprej. Za inozemstvo 900 din ozir. 3 ameriške dolarje. — Tek. račun pri Komunalni banki v Novem mestu, št. 60-KB-16-Z-24

Štev. 26 (380) Leto VIII

NOVO MESTO, 26. JUNIJA 1957

Urejuje uredniški odbor. — Odgovorni urednik Tone Gošnik. Naslov uredništva in uprave: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 30. Pošt. pred. Novo mesto 33 Telefon uredništva in uprave: št. 127. Rokopisov ne vračamo. Tiska Časopisno-založniško podjetje »Slov. poročevalec« v Ljubljani. Za tisk odgovarja F. [illegible]

KNJIŽNICA

Brigade so med nami!

V soboto 22. junija popoldne je bil na Glavnem trgu v Novem mestu sprejem štirih mladinskih delovnih brigad. Dve sta prišli s Štajerske, po ena pa iz Ljubljane in Primorske. Mladina je prišla, da nam bo pomagala modernizirati cesto Novo mesto—Mačkovec, začasni sestavni del bodoče avtoceste Ljubljana—Zagreb. Na Glavni trg so brigade prikorakale z godbo JLA, brigadirje in brigadirke so pa sprejeli in toplo pozdravili predstavniki okrajnega in občinskega ljudskega odbora ter mladinske organizacije. V imenu OLO je govoril podpredsednik Niko Belopavlovič, pakar je o veliki vzgojni in gospodarski vrednosti delovnih akcij naše mladine govoril predsednik centralnega komiteja LMS Franček Mirtič.

Opisal je, kako so pod žulji mladega rodu Jugoslavije zrasli velikani naše prve petletke, naštel je vrsto spomenikov, ki jih je mladina postavila domovini za večne čase. Ni pri tem važna samo količina premetanega in vzidanega materiala v številnih velikih objektih. Še lepša in plemenitejša je vzgojna stran mladinskih akcij. Delovni napori so prekalili tisoče mladih graditeljev in poglobili v njih ljubezen do dela; razvili so v mladini ustvarjalni graditeljski duh, utrdili čut za kolektivnost in globoko tovarištvo. Poudaril je, da bo Dolenjska trajno hvaležna za trud in napore, ki jih bo mladina dala za njen gospodarski dvig.

Brigadirji so se nastanili v novomeški gimnaziji, osnovni šoli in v taboru nad Mačkovcem, že v nedeljo pa so začeli na cesti tudi delati.

110 novomeških brigadirjev in brigadirk je v petek odšlo na delo v Ljubljano; delali bodo v športnem parku Tivoli.

Spored proslav v Mokronogu

Za 1. julij, praznik Mokronoga, so organizacije pripravile naslednji spored:

V nedeljo 30. junija: ob 20. uri zvečer bo v zadružnem domu slavnostna akademija, po njej pa ples in zabava.

V ponedeljek 1. julija: ob 4. uri budnica, ob 8. uri slavnostna seja ObLO, ob 9. uri zbor skupin za povorko, ob 10. uri povorka in komemoracija na pokopališču, ob 11. uri zborovanje pred zadružnim domom, od 14. ure dalje kinopredstave nagrajenega jugoslovanskega filma »Dolina miru«. Po končanem sporedu bo prosta zabava s plesom; igrala bo prvovrstna vojaška godba.

Pridite, Mokronog vabi!

Žetev v Beli krajini

V Nerajcu pri Dragatušu so v soboto poželj prve snope ječmena. Žitna polja rumenijo počasi tudi drugod po Beli krajini in Dolenjskem.

Mokronog proslavlja v ponedeljek, 1. julija, že četrtič svoj praznik — spomin na vkorakanje partizanov v osvobojeni trg. Na sliki: zadružni dom in šola v Mokronogu.

Obisk progresivnih Slovenk

Med drugimi rojaki so prispele iz ZDA na obisk v staro domovino tudi članice znane napredne slovenske ženske organizacije progresivnih Slovenk. Obiskujejo razne kraje v Sloveniji. Nekaj dni so bile tudi v Dolenjskih Toplicah.

21. junija so v družbi članic okrajnega odbora Zveze ženskih društev Novo mesto in pod vodstvom tovariša Sitarja obiskale Rog in si z velikim zanimanjem ogledale Bazo 20 ter urejeno partizansko pokopališče v Jelendolu. Popoldne so prišle v Novo mesto, kjer so si ogledale Gospodinjski center, Dolenjski muzej, spomenike in Zdravstveni dom. V Novem mestu so bile gostje okrajnega odbora Zveze ženskih društev in društva za napredek gospodinjstva. Po ogledu mesta so jim članice navedenih organizacij priredile sprejem v hotelu Metropol. V spomin na obisk Novega mesta so jim darile dve sliki, delo akademskega slikarja Lada Lamuta, ter šopek nageljnov.

Zastopnice progresivnih Slovenk, tovarišice Ivanka Shiffrer iz Clevelanda ter Tončka Urbanc, Alojzija Muha in Helena Vičič iz Chicaga, so bile z obiskom na Rogu in Novem mestu zelo zadovoljne; poudarile so, kako so vesele, da so videle ta del Dolenjske in zlasti zgodovinski Rog. V prisrčnem razgovoru s tovarišicami iz Novega mesta so se spominjale tudi svojih sodelavk in somišljenic v daljni Ameriki in jim po našem listu pošiljajo tople pozdrave.

S posveta sekretarjev občinskih odborov Socialistične zveze novomeškega okraja

Še naprej: stalna razgibanost

Lep porast članstva — Ponekod želijo plačevati članarino za 6 mesecev hkrati — Problem ni v plačevanju, pač pa v rednem pobiranju članarine, ki nikakor ne bi smela biti samo skrb blagajnikov odborov Socialistične zveze — Že zdaj se pripravljajmo s stalnim, neprekinjenim političnim delom na volitve novih občinskih ljudskih odborov

Letošnji občni zbori osnovnih organizacij SZDL so bili veliko boljši kot prejšnja leta, tako po udeležbi kot po obravnavanju družbenih vprašanj. Volitve novih odborov so člani vzeli resno, prav tako je bilo veliko manj primerov, da bi se predlagani člani odborov branili prevzeti funkcijo v odboru SZDL. Na novo je vstopilo ali se vrnilo v vrste Socialistične zveze v okraju 4.588 članov. S tem se je število članov nasproti številu volivcev povečalo za 5 odstotkov. Navzlic temu je izven organizacije Socialistične zveze še vedno veliko ljudi, ki imajo vse pogoje za članstvo.

Volitve novih vodstev organizacij SZDL so bile precej bolj razgibane v občinah, kjer so jih imeli po sistemu državnih volitev(Novo mesto in Metlika) kot v ostalih občinah, kjer so izbirali vodstva na množičnih sestankih. V teh občinah so tudi sprejeli znatno več novih članov kot drugje. Tako so na primer v občini Metlika sprejeli na novo 688 članov, v občini Novo mesto pa 3.193 članov. Veliko so jih sprejeli že po končanih volitvah.

Novost v plačevanju članarine so letos znamkice, ki jih prejme vsak, ko plača članarino. Tako ima stalno pregled, koliko članarine je plačal, znamkice pa so hkrati kontrolno sredstvo za pobiranje in obračunavanje članarine. Člani so nasplošno ugodno sprejeli uvedbo znamkic. Težave so pa še vedno z rednim plačevanjem oziroma z rednim pobiranjem članarine.

O tem in o drugih organizacijskih vprašanjih so poročali na nedavnem posvetu sekretarji občinskih odborov Socialistične zveze. Kaže, da so organizacijsko delo v organizacijah najbolj uredili **v občini Žužemberk.** Po končanih občnih zborih so imeli posvetovanje s člani novih odborov ter tem pojasnili način dela. Na novo so sprejeli 100 članov, največ iz vrst mladine. Prav tako so na novo postavili tri vaške organizacije, ker se je to pokazalo potrebno. Trdijo pa, da člani želijo plačevati članarino polletno in ne četrtletno kot je v navodilih Glavnega odbora.

V občini Straža—Toplice so na novo sprejeli 75 članov. V dveh vaških organizacijah, v Zalogu in Potok—Jurka vas, niso uspeli izvesti občnega zbora, odnosno izvoliti vodstva organizacije. To je pač slabo spričevalo članov SZDL v teh vaseh. **V občini Mokronog** so sprejeli 117 novih članov. Tudi v tej občini so imeli seminar za nove člane odborov.

V občini Trebnje so sprejeli 127 novih članov, **v občini Semič 38, v občini Mirna 44, v občini Kostanjevica—Podbočje** 60 ter **v občini Črnomelj** 170. Le za **občino Šentjernej** ni podatkov o stanju članstva.

Razumljivo je, da s sedanjim številom članov SZDL še ne moremo biti zadovoljni, saj ima prav v našem okraju zaradi aktivnega sodelovanja v NOB zelo veliko ljudi vse pogoje za članstvo, prav tako pa je še mnogo mladine, ki ni v vrstah SZDL, čeprav bi že morala biti.

Vključevanje novih članov je zato še naprej stalna naloga vseh organizacij SZDL. Prav tako je treba spraviti na tekoče tam kjer še ni, **redno plačevanje članarine.** Izkušnje kažejo, da ni problem plačevanje, **pač pa pobiranje članarine.** Nekaterim blagajnikom je silno težko stopiti do članov po članarino, čeprav je to hkrati najboljša priložnost za pogovor s člani o raznih vprašanjih, ki jih zanimajo. Tudi ni pravilno, da je za pobiranje članarine zadolžen samo blagajnik. To nalogo bi moralo imeti več članov odbora, po potrebi pa tudi drugi delovni člani, saj eden sam res ne zmore obiskati vsak mesec ali vsake tri mesece vse člane.

Prav tako so letošnji občni zbori pokazali, **da člani žele več sestankov.** Mnogo je stvari, katerih si sami ne vedo razložiti, mnogo imajo tudi koristnih in pametnih predlogov, ki pridejo na dan prav na množičnih sestankih. Skratka, članom je treba omogočiti, da postavljajo vprašanja o vseh stvareh, ki jih zanimajo in prav tako, da povedo svoje mišljenje o raznih problemih ter dajo svoje predloge. Za take razgovore je najbolj primeren množični sestanek.

Pred nami so volitve ljudskih odborov. Organizacije Socialistične zveze morajo že sedaj razmišljati, kdo naj pride v ta ali oni odbor. Pa tudi drugih nalog, ki jih mora obravnavati SZDL, je dovolj, zato je treba z razgibanim delom organizacij nadaljevati in ga še poglobiti.

Za Poljansko dolino ni še odločeno

Prejšnji teden je bila na predsedstvu Ljudske skupščine Slovenije tričlanska delegacija iz Poljanske doline ob Kolpi. Obrazložila je nekatere nepravilnosti pri glasovanju za priključitev h Kočevju. Na osnovi tega je odbor za organizacijo oblasti in uprave Ljudske skupščine Slovenije na seji 21. junija sklenil poslati v Predgrad posebno skupino, ki naj pregleda možnosti za najprimernejšo združitev doline s kočevsko, oziroma črnomaljsko občino. Prav tako bo odbor zbral dokumentacijo o mnenjih občinskih ljudskih odborov in zborov volivcev.

Ob I. Kongresu delavskih svetov

Te dni so zbrani v Beogradu gospodarji naših podjetij, da na I. kongresu delavskih svetov pregledajo svojo revolucionarno sedemletno delo uspešnega poseganja v naše gospodarstvo ter na osnovi ugotovitev dobrih in slabih strani dosedanjega dela nakažejo nadaljnjo smer delovanja in krepitve delavskega gospodarjenja.

Upamo, da bo kongres začrtal smernice za razčlenitev ter podvzemanje ukrepov glede zadostitve ugotovitvam Zvezne ljudske skupščine, **po katerih je vsekakor potrebno razširiti materialno osnovo delavskega samoupravljanja.** Delavski sveti so se izkazali vredni in sposobni, da dobe **več možnosti za samostojnejše ukrepanje v politiki gospodarjenja podjetja,** zlasti glede nagrajevanja in uporabe sredstev raznih skladov. Sprejeti zaključki bodo pomembna etapa v naši graditvi socialistične družbe, kajti cilju se bomo približevali le z dobrim in naprednim gospodarstvom, ki bo odraz uspešnega delovanja v samoupravljanju proizvajalcev.

Delavsko samoupravljanje se je več ali manj uspešno uveljavilo tudi v Beli krajini. Na področju občine Črnomelj je 28 podjetij in od teh voli delavske svete 7 gospodarskih organizacij. Sprva so se ti delavski sveti ukvarjali predvsem z raznimi drobnimi zadevami ter so se le zdaleč lotevali vprašanja gospodarjenja v podjetju, organizacije dela, dviga storilnosti itd. Začetne težave so bile povsem opravičljive, saj člani delavskih svetov še niso imeli zadostnih sposobnosti in izkušenj, zato so bili oprijemi nezanesljivi. Poleg tega pa je imelo občuten vpliv še staro pojmovanje medsebojnih odnosov in odnosov do družbene lastnine. Občuten napredek v delavskem samoupravljanju pa ugotavljamo po letu 1952, ko so bile delavskim svetom dane večje pravice glede upravljanja.

Čeprav so skoraj v vsakem podjetju različni pogoji delovanja delavskega sveta, vendar to ne bi smelo biti vzrok, da se v nekaterih črnomaljskih podjetjih še do danes niso naučili tehnike svojega poslovanja. Tega stanja je kriva predvsem nepravilna in nezadostna priprava na zasedanja delavskih svetov. Nikakor ne zadostuje, da se za zasedanje pripravita samo direktor in računovodja, medtem ko prihajajo posameznimi člani na zasedanja, ne da bi vedeli, o čem se bo razpravljalo in kako presoja celotni kolektiv zaključke posameznih točk dnevnega reda.

Samoupravljanje se je v posameznih kolektivih precej izboljšalo po uspešno zaključenem lanskoletnem enotedenskem seminarju, ki ga je za upravljavce črnomaljskih podjetij organiziral občinski sindikalni svet. Vsekakor pa po oceni svojega dela izstopajo uspehi upravljavcev v **Rudniku Kanižarica** in v tovarni **BELT.**

V zvezi s pripravami na kongres so imeli rudarji iz Kanižarice več razgovorov in posvetovanj ter so za utrjevanje delavskega samoupravljanja podvzeli več umestnih ukrepov:

1. Člani delavskega sveta morajo prihajati na zasedanja pripravljeni. Zato bodo hkrati z vabilom prejemali tudi že obdelano gradivo, ki bo na dnevnem redu zasedanja.

2. S sklepi delavskega sveta morajo biti seznanjeni vsi člani kolektiva, kar bomo dosegli na tale način: celotni zapisnik zasedanja delavskega sveta — seveda kolikor iz vzrokov splošnega interesa ni bilo zasedanje tajno — bo objavljen na oglasni deski, ki je enotna za ves kolektiv; poleg tega bodo sklepi redno objavljeni in tolmačeni v mesečnem biltenu podjetja, v »Belokranjskem rudarju«. Predsednik pa bo poročal o delu delavskega sveta kolektivu na množičnih sestankih najmanj vsaka 2 meseca.

3. Upeljati je treba knjigo registracij sklepov upravnega odbora in delavskega sveta, kjer bodo kronološko vpisani vsi formulirani sklepi. V registru bo označena tudi oseba, ki je odgovorna za izvršitev sklepa, ter oseba, ki bo izpolnitev kontrolirala. Dalje se zahteva, da bo vsak sklep upravnega odbora izpolnjen v roku 14 dni, delavskega sveta pa v roku 30 dni, o čemer mora redno poročati oseba, ki je zadolžena za kontrolo sklepov.

4. Za lažje razumevanje pri obravnavi materiala se bo za seje upravnega odbora in zasedanja delavskega sveta pripravilo pregledne stenske diagrame vseh važnejših pokazateljev in instrumentov družbenega plana, plana podjetja, polne lastne cene, storitev, gibanja delovne sile, izostankov in tako dalje.

Ing. Branko Peternelj

Rojaki iz ZDA — 4. julija na Polževo

Vsem ameriškim rojakom, ki so na obisku v rojstni domovini sporočamo, da bodo tudi letos lahko praznovali ameriški praznik »Dan neodvisnosti« (Independance Day) — 4. julij! Praznovanje bo na prelepem Polževem pri Višnji gori, nedaleč od Ljubljane.

Na piknik vabimo prav vse ameriške rojake! Za zabavo, ples in narodne pesmi bo skrbel Gorenjski kvartet. Domača kuhinja bo zadovoljila vse okuse in želje.

Torej, 4 julija, vsi rojaki na Polževo!

Zberemo se v Ljubljani 4. julija ob 8. uri zjutraj na vrtu hotela »Union«, kjer se bodo prodajali avtobusni listki za vožnjo na Polževo in nazaj.

Vabi odbor za proslavo: Ivanka Shiffrer, Marion Bashel, Jennie Troha, Tončka Urbanz, Lojzka Muha, Frank Japich in Vincenc Pink, vsi rojaki iz Amerike.

Notranjepolitični tedenski pregled

Namesto razprav - delo

Kaj je kooperacija med zadrugo in kmetom? Nekatere okrajne zadružne zveze, pa tudi mnoge zadruge, si stvar tolmačijo po svoje in menijo, da je že uspeh, če zadruga odkupi in proda pridelke svojega področja. No, tako prodajo preko zadruge sploh ne moremo šteti za kooperacijo ali kvečjemu za najnižjo obliko sodelovanja med kmetom in zadrugo. Odkup in prodaja nikakor ne moreta biti edina osnova za akumulacijo, se pravi zbiranje sredstev za povečanje kmetijske proizvodnje, za razširjeno reprodukcijo. Seveda je to še premalo, da bi lahko govorili o razviti kooperaciji. S tem pa ne trdimo, da je edino veljavna in možna tista kooperacija, ko kmetje združujejo zemljo v velike komplekse kot n. pr. v Vojvodini in jih potem pod določenimi pogoji z združenimi močmi obdelujejo. Kooperacij, namreč obliko sodelovanja, med kmeti in zadrugami je mnogo in najbolj uspešne ter najbolj koristne bodo tiste, ki bodo odgovarjale krajevnim prilikam. Za hitrejši napredek bo zelo koristno, kot je dejal tovariš Viktor Avbelj podpredsednik Izvršnega sveta Slovenije na sestanku z novinarji, če prenehamo z »akademskimi«, učenimi razpravami in začnemo z delom, s konkretno akcijo. Ponekod so storili tako in prvi uspehi seveda niso izostali, ker jih v kooperaciji vodi načelo, da moramo vzporedno s povečanjem kmetijske proizvodnje ustvarjati tudi socialistične odnose na vasi.

Poglejmo samo velike možnosti kooperacije na področju pašništva. Ta kooperacija bi bila za Slovenijo oziroma njeno kmetijstvo izredno pomembna. Naši kmetje se še vedno prepirajo z gozdarji in narobe — gozdarji s kmeti, kje naj bo meja med pašnikom in gozdom. Ta spor bo sicer treba rešiti enkrat za vselej, toda zakaj ne bi zadruge s člani začele te pašnike melioirati? Sredstva za to bi dobili od družbe in družbi bi jih bilo seveda treba vrniti. Vendar stvar se izplača, saj bi lahko že z gozdarji in narobe — gozdarji s kmeti, tretjino več sena in seveda priredili potemtakem tretjino več goveda. Pri taki kooperaciji bi zadruga prav iz izboljšanih pašnikov močno povečala svoje dohodke za pospeševanje kmetijstva in končno bi tudi vsakemu posameznemu kmetu, ki bi lahko redil več živine, prineslo to tudi več denarja. Poleg pašniške kooperacije, o čemer bi kazalo razmišljati, imajo podobne možnosti tudi tiste zadruge, kjer je razvito sadjarstvo in vinogradništvo. Tudi tu bi lahko osnovali proizvodne skupnosti, v katerih ne gre za to, da bi kmetom proizvodnjo regresirali, pač pa zato, da se ob večji proizvodnji večajo tudi zadružna sredstva, ki služijo za nadaljnje povečevanje proizvodnje. Za proizvodne skupnosti je tudi v Sloveniji veliko zanimanje. Trenutno pripravljajo načrte za 27 takih skupnosti, ki bodo zasadile več kot 1000 ha plantažnih sadovnjakov ter okrog 300 ha skupnih vinogradov. Ponekod so na ta način dosegli tudi do 200 % večje pridelke. Toda napaka teh skupnosti je predvsem v tem, da zadruga od povečane proizvodnje nima prav nobenih dohodkov, pa čeprav so bila vložena v te nasade velika družbena sredstva. To prav gotovo ni socialistična kooperacija.

Ostane, da na kratko pogledamo, še drugo pereče vprašanje našega kmetijstva. V zadnjih letih se je število traktorjev v Sloveniji prav neznatno povečalo. Tisti traktorji, ki pa jih imamo, pa nimajo dovolj priključkov in zato še zdaleč niso polno izkoriščeni. Na traktor znamke »Ferguson« n. pr. prideta komaj dva priključka, čeprav bi lahko z odgovarjajočimi priključki opravljali ti traktorji 10 različnih vrst poljskega dela. Eden vzrokov, da mehanizacija ne napreduje, so nedvomno gospodarski predpisi, ki n. pr. določajo amortizacijo, t. j. odplačilo traktorja na šest let, ne oziraje na to, ali ga lahko izkoriščamo 10 in 12 let. Tudi obresti za kredite obremenjujejo in podražujejo te usluge. Vendar pa je račun, da je oranje enega hektara s konjem cenejše kot s traktorjem, precej netočen, kajti nihče ne upošteva, da konj dela samo nekaj tednov in da je kljub temu treba vse leto vzdrževati poleg konja tudi hlev in delovno silo. Če bi upoštevali vse to, bi prišli do računa, ki zgovorno priča, da je oranje s traktorjem cenejše. Če pa upoštevamo še to, da bi lahko namesto 70.000 konj, kolikor jih imamo v Sloveniji, redili približno 100.000 najboljših mlekaric, potem seveda, bi bil račun še precej drugačen. Tudi kakovost obdelave zemlje je precej različna — s konjem neprimerno slabša, s strojem pa, ki omogoča globoko oranje in zato večji hektarski donos, veliko boljša. Če bomo tako računali, potem bomo verjetno hitreje uvajali v kmetijstvo rentabilnejše stroje.

LEPOTE NAŠIH KRAJEV

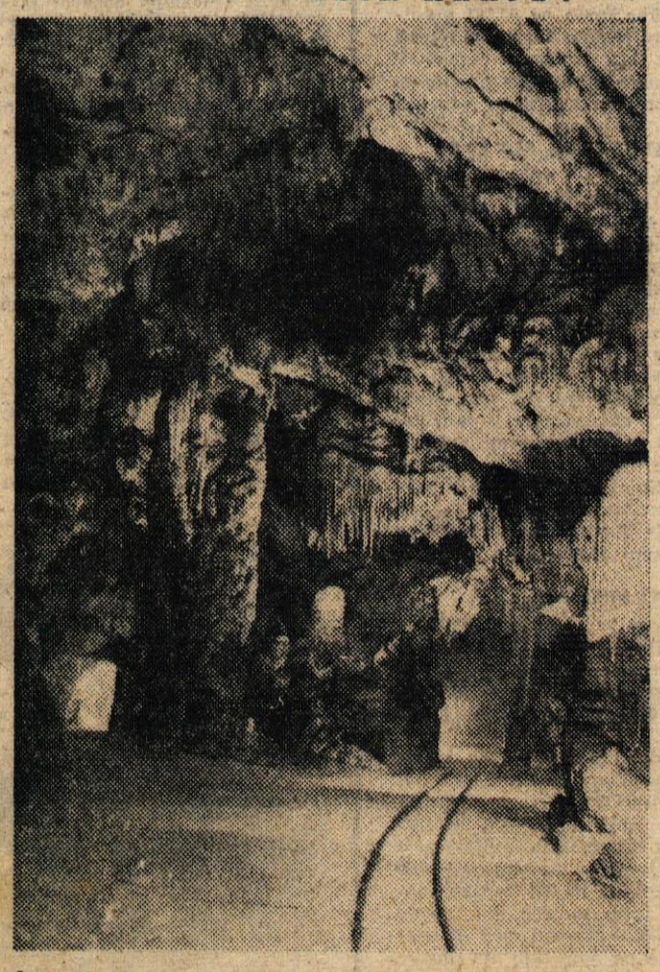

Čudovit je podzemeljski svet Notranjskega in Primorskega Krasa, njegov največji biser je pa Postojnska jama. Če le utegnete, jo obiščite, ostala vam bo v nepozabnem spominu s vso pravljičnostjo in tajinstveno privlačnostjo.

VREME

ZA ČAS OD 26. JUNIJA DO 10. JULIJA

Konec tekočega tedna kratkotrajne nevihtne padavine in ohladitev, sicer vse do srede prihodnjega tedna lepo poletno vreme. V drugi polovici prihodnjega tedna ali v začetku naslednjega tedna, t. j. med 6. in 10. julijem nenavadno močno nevihtno neurje z nalivi in deloma točo. Hkrati močna ohladitev. Zatem razjasnitev, vendar sorazmerno hladno.

(Napoved priredil V. M.)

Zvonko Perc, tajnik OLO Novo mesto: 2

Delež uslužbencev v družbenem upravljanju

Posameznih primerov za gornje trditve tu ne bom navajal. Mislim pa, da moramo biti toliko samokritični, da bomo te navade odstranili že ob takem opozorilu. Nisem proti, da se uslužbenca, ki dela, plača. Sem pa za to, da upoštevamo zakon o državnih uslužbencih in da jih ne preplačujemo. Škodljivo preplačevanje kvari delovni polet, strokovnost, disciplino in ugled uslužbenca. Sleherni naš državljan mora biti pripravljen za socialistično skupnost dati vse svoje sile, ne pa da ga že za vsako najmanjšo stvar plačujemo.

Vloga današnjega uslužbenca zahteva, da mora biti uslužbenec predvsem strokovno sposoben. Neprestano se mora izpopolnjevati. Biti mora discipliniran, zvest ljudstvu in redu, njegova odlika naj bo vsesplošna delavnost. Nič novega ni, če ponovim, da mora današnji uslužbenec znati mnogo več kot je znal uslužbenec v stari Jugoslaviji. Razen svojega strokovnega dela mora brezpogojno poznati družbeni razvoj in naš ustavni red, ki se tako zelo razlikuje od starega. Od uslužbenca zahtevamo mnogo. Poznati in pravilno mora razumeti svoje delo, znati mora razpravljati in delati z ljudmi. Kdor je na to v današnjih pogojih dela pozabil, se je od ljudi utrgal in se kaj lahko zbirokratizira. Vsi uslužbenci, tudi tisti v podjetjih in raznih organih, morajo reševati vsa vprašanja tako; vsi so v službi ljudstva, vsi delajo z ljudmi, vsi torej tudi na tak ali drugačen način pomagajo krepiti družbeno upravljanje.

Pomočniki organom družbenega upravljanja

V pogojih socialističnega sistema deluje pri nas družbeno upravljanje kot najvišja oblika ljudskega upravljanja. Ljudstvo je izvolilo svoje predstavniške organe, ti pa so izvolili ali imenovali upravne organe in organizirali ustanove in podjetja. V vsaki ustanovi vodi delo upravni odbor, podjetja pa delavski svet in upravni odbori. Upravne in izvršne odbore imajo tudi družbene organizacije. Vsak tak predstavniški organ, upravni odbor, delavski svet ali družbena organizacija pa ima za strokovno pomoč in upravo uslužbence, ki delajo po predpisih ljudskih skupščin in ljudskih odborov. **Upravni, strokovni in pisarniški uslužbenci so torej glavni pomočniki organov družbenega upravljanja.** Zaupane so jim vse naloge na strokovnem in upravno - administrativnem področju. Zato je pravilen razvoj družbenega upravljanja v mnogočem odvisen od pravilnega političnega in strokovnega dela vseh uslužbencev, uradov, ustanov in družbenih organizacij, ne pa le od uslužbencev ljudskih odborov. Za slednje bi poudarital, da je njihova skrb še posebej odgovorna in pomembna, ker so uslužbenci predstavniških organov, ki po organih družbenega upravljanja skrbe za razvoj ostalega družbenega upravljanja.

Zaradi naštetih razlogov izvršujejo uslužbenci predpise, sklepe in navodila svojih organov. To delo morajo opravljati vestno in disciplinirano, ekspeditivno in ceneno, pa seveda tudi življenjsko. Ostali uslužbenci ustanov, uradov, družbenih organizacij in podjetij pripravljajo seje organov družbenega upravljanja, iščejo in dajejo vsestranske pripomočke, kot so n. pr. pregledi dela in življenja kolektiva, podatke iz upravljanja, predloge za najrazličnejše izboljšave itd.

Pripravljanje gradiva za seje in posvetovanja zahteva precej dela. Vsi člani svetov, odborov in komisij želijo nejasnosti razčistiti; šele ko je vse jasno, jih v celoti razumejo. Kako naj se torej med ljudmi obnesejo stvari, za katere organ družbenega upravljanja ni dal nobenih pripomb, ker jih sploh ni obravnaval, pač pa so jih posamezni uslužbenci enostavno sami pripravili ali pa celo izdali brez vednosti organov. To je protizakonita, birokratska pot; taki ljudje so pravzaprav birokrati, proti katerim se naša skupnost že več let z vso silo bori in se jih ne more otresti.

Prireditve Zveze borcev v novomeški občini

Zveza borcev Birčna vas se pripravlja na veliko proslavo 4. julija, ki bo združena z odkritjem spominske plošče na skupnem grobu padlih partizanov ob cesti pri Ruperč vrhu. Po odkritju plošče bo pri bivšem gradu na Ruperč vrhu velika zabavna prireditev. Člani Zveze borcev vsako popoldne s prostovoljnim delom urejajo prostor okoli groba, kjer bo stala plošča.

Krajevni odbor **Zveze borcev Šmihel pri Novem mestu** pripravlja praznovanje krajevnega praznika bivše občine Gotna vas. Njihov praznik je 29. junij. Za prireditev so pripravili obširen kulturni spored, pri katerem bodo sodelovali: pevski zbor pionirjev iz Šmihela, tamburaški zbor iz Stopič, pionirji-telovadci iz Malega Slatnika, invalidski pevski zbor Novo mesto, folklorna skupina KUD Stopiče, pevski oktet KUD Birčna vas in mešani pevski zbor KUD Šmihel. Fričetek bo ob pol dveh popoldne. Po kulturnem sporedu bo prosta zabava z bogatim srečolovom. Krajevna organizacija Zveze borcev Šmihel pri Novem mestu vabi!

Javna zahvala

Pripravljalni odbor za V. Zlet Bratstva in edinstva Bihać 1957 v Novem mestu se iskreno zahvaljuje vsem, ki so na kakršen koli način pomagali, da se je mladina novomeškega okraja mogla udeležiti te velike manifestacije bratstva in edinstva in da je odprava iz novomeškega okraja v Bihaču imela tako velik uspeh. Posebno zahvalo izrekamo vsem podjetjem in ustanovam, ki so priskočila na pomoč društvom in družbenim organizacijam, občinskim ljudskim odborom, okrajnemu ljudskemu odboru in vsem posameznikom, ki so ali sodelovali ali pa finančno podprli predstavništvo novomeškega okraja.

V imenu vseh udeležencev, posebno mladine, iskrena zahvala za pomoč in razumevanje!

Pripravljalni odbor za Zlet Bratstva in edinstva v Bihaču, Novo mesto.

ZUNANJEPOLITIČNI TEDENSKI PREGLED

ZELO DOLGA POT

Ni mogoče trditi, da bi se ameriško stališče do LR Kitajske spremenilo. To med drugim dokazuje tudi stališče ameriške delegacije na nedavni svetovni konferenci za energetiko v Beogradu — ki nima nič opraviti z ideologijami. Američani so pripravili več delegacij do tega, da so LR Kitajski preprečili sodelovanje pri delu konference. Pri glasovanju o tem so sicer zmagali z enim glasom — deset proti devetim, medtem ko se je deset delegatov vzdržalo. Če se norveški in pakistanski delegati ne bi zakasnili, bi se glasovanje najbrž drugače končalo. Tako je bilo sklenjeno, da se vprašanje sprejema LR Kitajske v svetovno konferenco za energetiko odgodi za eno leto. To je samo en primer, ki dokazuje, da se ameriško stališče do LR Kitajske ni spremenilo, a vendar...

je ameriški predsednik Eisenhower na nedavni tiskovni konferenci sredi vedno večjega pritiska trgovine lačnih zaveznikov (posebno Velike Britanije) in celo zahtev nekaterih ameriških poslovnih krogov, ki bi tudi radi trgovali, zelo previdno izrazil mnenje, da sedanje hude omejitve v trgovini s Kitajsko niso realistične v dolgem razdobju.

Morda so to mnenje spodbodli nedavni nemiri na otoku Formozi, med katerimi so Kitajci demonstrirali proti Američanom, zakaj na tiskovni konferenci je Eisenhower odgovoril tudi na vprašanje, kako trdne so vezi med Čangkajškom in Washingtonom. Odgovoril je sicer, da so te vezi prav tako trdne, kot so bile, hkrati pa se je nekako opravičil, češ da so omejitve v trgovini z LR Kitajsko »zakon« in, dokler so »zakon«, so pač zakon. Novinarji so seveda hitro izbrskali tisti »zakon« in ugotovili, da je predsednik Truman napovedal sankcije proti LR Kitajski, ko je ta poslala vojaštvo v Severno Korejo, in se pri tem skliceval na zakon o trgovanju s sovražnikom iz leta 1917. Takrat je Truman razglasil stajne državne pripravljenosti. Če bi Eisenhower razglasil konec tega stanja, bi tudi zakon prenehal veljati in omejitve v trgovini z LR Kitajsko bi tako odpadle. Toda za to očitno še niso zreli politični pogoji.

Neki predstavnik Bele hiše je po Eisenhowerjevi tiskovni konferenci izjavil: »Poglejmo dejstvom v oči. Za predsednikovimi pripombami tiči zelo realistična miselnost, da nima smisla za nedoločen čas zaustavljati tok vode navzdol. Vsak jez mora imeti nekje odtok.«

Vse to seveda ne pomeni, da bi bile ZDA voljne priznati LR Kitajsko, niti ne pomeni še ublažitve trgovine z LR Kitajsko. Pač pa pomeni, da postaja položaj že tako nesmiselen, da so se tega začeli zavedati celo v Washingtonu. Toka reke navzdol res ni mogoče večno zaustavljati. Za to je potrebno preveč energije in denarja, da bi se to splačalo. In zato je zanimivo, da ima predsednik Eisenhower pri svojem — še vedno zelo previdnem — mnenju nekaj zaveznikov oziroma somišljenikov. Med njimi je tudi vplivni chicaški industrijec Clarence Randall, predsednik odbora za zunanjo gospodarsko politiko. Ta trdi, da je »trgovina najmočnejše orožje v diplomatovi roki«. Vsaj teoretično podpira Eisenhowerja v tem vprašanju tudi pomočnik ministra za zunanje zadeve Christian Herter, za katerega govorijo, da je najbolj verjeten Dullesov naslednik.

Seveda je nasprotnikov ublažitve trgovinskih omejitev do LR Kitajske še več. Med njimi so predvsem najožji Eisenhowerjevi svetovalci v zunanji politiki. Te nasprotnike vodita zunanji minister Dulles in njegov pomočnik za daljnovzhodne zadeve Walter Robertson. Prav tako so proti ublažitvi obrambni minister Wilson in vsi načelniki štabov. Ti zatrjujejo predsedniku, da ZDA ne smejo storiti nobenega koraka, »ki bi dvignil mednarodni ugled pekinškemu režimu«.

Proces je torej zelo počasen in negotov. Toda če spet uporabimo primer z vodo, vidimo, da je čas pravzaprav na strani Kitajske. Voda bo polagoma le našla pod jezom ali nad jezom prosto pot. In kakor je dejal neki delegat na beograjski svetovni konferenci za energetiko: »Premislite, da meteorologi ne bi hoteli upoštevati vremenskih podatkov, če ti podatki slučajno pridejo iz Kitajske,« tako bodo morda dejali počasi tudi Američani. Toda od besed do dejanj je po navadi zelo dolga pot.

Za večjo samostojnost podjetij

Iz prakse delavskega upravljanja — Kaj predlagajo podjetja lesne stroke

Kongres delavskih svetov, ki se je včeraj začel, bo med ostalim načel tudi vprašanje **večje materialne pristojnosti v delavskem upravljanju.** S tem, ko priznavamo našim proizvajalcem vedno več pravic in pristojnosti, morajo to priznanje spremljati tudi gospodarski predpisi in uredbe. Rastoča zavest naših proizvajalcev terja njihovo večjo udeležbo pri upravljanju materialnih dobrin.

V gospodarskih krogih so vedno pogostejše pripombe, da bi bilo treba glede amortizacije, obratnih kreditov, skladov za samostojno razpolaganje, deviznih sredstev itd. novih, prožnejših uredb. Zlasti občuti to vsa tista industrija, ki ima zastarele in dotrajane naprave. V takem položaju je na primer tudi **lesna industrija na Dolenjskem,** ki se bori z mnogimi težavami. Iz njenih vrst je prišlo nekaj pobud za rešitev važnih gospodarskih vprašanj, ki jih na kratko objavljamo.

VEČ PROŽNOSTI GLEDE AMORTIZACIJE

Ena takih pobud je, da naj bi v bodoče podjetje samo s svojim vsakoletnim predračunom porabe sredstev za amortizacijo določilo odstotke amortizacije s tem, da bi višino **celotne amortizacije lahko izkoriščalo neovirano po svoji uvidevnosti.** Amortizacia naj bi bila predvsem namenjena uvajanju racionalnejše in sodobnejše opreme, ki bi dala višjo proizvodnjo. Zaradi sodelovanja in specializacije naj bi bilo tudi omogočeno, da bi dvoje ali več podjetij združilo svoja amortizacijska sredstva zato, da bi z rekonstrukcijo obratov ustvarili osnovo za sodelovanje in specializacijo proizvodnje.

SKLAD OBRATNIH SREDSTEV

Uredbo o skladu lastnih obratnih sredstev bi bilo treba dopolniti in popraviti, pri čemer naj bi odpadlo razlikovanje med osnovnimi in dopolnilnimi krediti. Lesna podjetja želijo, da bi se koeficient obračanja razširil. Dosegla bi namreč rada zadosten obseg zalog »komercialno, zrelega blaga, sposobnega za izvoz«. Zaloge lesa listavcev iz leta v leto katastrofalno padajo, ker podjetja nimajo dovolj obratnih kreditov.

ALI NAJ BO SKLAD ZA SAMOSTOJNO RAZPOLAGANJE RES VEČNA PASTORKA?

Znano je, da je sklad za samostojno razpolaganje pri delitvi dohodka na zadnjem mestu. To morda še ne bi bilo najslabše, če ga ne bi tudi izrabljali tako, da odštevamo od njega še vse mogoče druge izdatke in obveze, da ostane na koncu za »prosto razpolaganje« res le najmanjši del ali pa tudi le delček dobička. O tem je bilo povedanih in napisanih že dovolj resnih in pikrih besedi. Res pa je, da so se sredstva sklada za prosto razpolaganje izkoriščala za vse tisto, kar ni bilo sicer kje zajeto v družbenem planu ali v finančnih predpisih. Sklad je tako postal vir za kritje najrazličnejših obvez, **čedalje bolj pa se izgublja namenu, za katerega je bil prvotno postavljen.** Delavski sveti bi morali dobiti za samostojno razpolaganje tega sklada večje pristojnosti. Čas bi pa tudi že bil, da bi prenehali z administrativnim poseganjem v sklad, ko je ta že določen.

Sedanjo odštevalno metodo delitve dohodka bi bilo treba spremeniti po mnenju predstavnikov lesne industrije LRS v **metodo delitve po gospodarskem sorazmerju med dohodkom, družbenimi obvezami in plačnim skladom podjetja.** Pri tem bi bilo vsekakor treba ugotoviti stopnjo dosežene proizvodnosti in gospodarnosti podjetja. Tako naj bi prišel v sklad za samostojno razpolaganje primeren znesek, vreden truda in deleža, ki ga je kolektiv vložil v delo. Za razna jamstva, članarine, obresti, reklamno propagando in za vse ostalo, kar zdaj bremeni sklade za samostojno razpolaganje, pa bi bilo treba izdati manjkajoče predpise oziroma uredbe.

(Konec prihodnjič)

Izšla je 8. številka Uradnega vestnika

22. junija 1957 je izšla 8. številka Uradnega vestnika okraja Novo mesto, ki prinaša dvanajst odločb OLO Novo mesto o izvolitvah novih članov vseh svetov okrajnega ljudskega odbora. Objavljena je tudi odločba o imenovanju upravnih odborov Splošne bolnišnice, Reševalne postaje, Okrajnega higienskega zavoda v Novem mestu in Zdravilišča v Dol. Toplicah. Objavljen je sklep OLO Novo mesto o izvolitvah sodnikov porotnikov okrožnega sodišča v Novem mestu in sklep o izvolitvi občasnih sodnikov okrožnega gospodarskega sodišča v Ljubljani. Občin. ljud. odbor Žužemberk objavlja imena izvoljenih oz. imenovanih članov svojih sedmih svetov. V listu sta objavljeni tudi bilanci Industrije obutve Novo mesto in Splošnega trgovinskega podjetja Metlika.

● KRATKE ● IZ RAZNIH ● STRANI

● Ameriški delegat v razorožitvenem pododboru OZN v Londonu Stassen je obljubil, da bo v kratkem pojasnil vse podrobnosti ameriškega razorožitvenega načrta. Trenutno je znano, da je predlagal znižanje oboroženih sil na dva in pol milijona mož za ZSSR in ZDA.

● ZDA so sklenile, da bodo kmalu umaknile kopenske vojaške sile iz Japonske. To je v zvezi z načrtom o znatnem skrčenju vojaških obveznosti v tujini.

● V Bagdadu so se končali razgovori med iraškim kraljem Fejsalom in jordanskim kraljem Huseinom, ki sta razpravljala o finančni pomoči Jordanu in o drugih arabskih vprašanjih.

● V Bonn je odpotovala jugoslovanska trgovinska delegacija, ki se bo tam pogajala o blagovni zamenjavi med Jugoslavijo in Zahodno Nemčijo. Na pogajanjih naj bi določili seznam blaga v skupnem znesku 240 milijonov mark, kolikor jih je dobila Jugoslavija na razpolago s pogodbo o gospodarskem sodelovanju z Zahodno Nemčijo.

● Britanski laburistični voditelj Bevan je izjavil, da je sporazum o razorožitvi in uničenje vseh vodikovih bomb edini način za obvarovanje demokracije. »Vodikova bomba je predvsem orožje, s katerim je treba presenetiti sovražnika — je dejal Bevan. Zato v parlamentu ne bi mogli razpravljati o morebitni napovedi vojne.«

● Direktor indijskega inštituta za uporabno kemijo na kalkutski univerzi Guha je v nekem govoru na zborovanju znanstvenikom izjavil, da lahko radioaktivno izžarevanje povzroči nove bolezni, proti katerim človeški organizem ni odporen.

● Skupina znanih francoskih književnikov je poslala predsedniku madžarske vlade Kadarju poziv, naj pomilosti madžarska pisatelja Obersovskega in Galyja, ki so ju nedavno obsodili na smrt. Poziv je podpisal tudi znameniti slikar Pablo Picasso.

● Prejšnji mesec so izdelali v Zahodni Nemčiji 110.000 motornih vozil, kar je največja mesečna proizvodnja doslej. Maja so izvozili v tujino okrog 50.000 vozil.

Lepi uspehi Splošnega trgovskega podjetja v Metliki

Hitra postrežba, dobro, kvalitetno blago, zadovoljen kupec — to je geslo vseh petih poslovalnic Splošnega trgovskega podjetja v Metliki. Priznati je treba, da so njegovi uslužbenci in osebje zaposleno v trgovinah, to geslo tudi uspešno uvedli v življenje in se mu vsa zadnja leta niso izneverili.

Podjetje posluje pod svojim sedanjim nazivom že od leta 1951 in ima v svojem sestavu tri specializirane poslovalnice, to je trgovino s tekstilom in galanterijo, trgovino z železnino ter knjigarno s papirnico. V ostalih dveh poslovalnicah lahko kupci dobe vso potrebno špecerijo, hkrati pa v eni še tekstil, v drugi pa steklo in suho robo.

Pri številnem krogu odjemalcev vzhodne Bele krajine, Zumberka in čezkolpske Hrvatske uživa podjetje trdno zaupanje. Pod vodstvom delavskega sveta in svojega dolgoletnega upravnika tov. Franca Kobeta dosega od leta do leta lepše uspehe, saj je po izjavah inšpekcij podjetje vsekozi trgovsko uspešno; v njem vladata red, pravilno varčevanje, soglasje med uslužbenci in podobne vrline, ki so potrebne podjetju, če se hoče pravilno in uspešno razvijati. Danes delajo v podjetju trije uslužbenci, deset oseb v poslovalnicah, skladiščnik in šofer. Podjetje si je v zadnjih letih nabavilo nov tovorni avto, si kupilo pisalni in računski stroj in vložilo v lokale vrsto investicij. Lani je promet dosegel 90 milijonov dinarjev in je bil tako letni plan prekoračen za 12 odstotkov.

Na žalost pa podjetje vse do danes še nima svojih lokalov, temveč so vsi njegovi trgovski prostori v privatnih hišah in mora za te plačevati blizu 450.000 dinarjev letne najemnine, kar je seveda zanj močno breme. Oprema v teh lokalih je po večini dotrajana, zato podjetje želi, da bi te lokale higiensko in estetsko sodobno opremilo. Tu pa je težko najti zadovoljiv dogovor med podjetjem in lastniki lokalov, ki bi v tem primeru morali prevzeti nase znatne stroške.

Prav zato si splošno trgovsko podjetje že vsa zadnja leta prizadeva, da bi dobilo lastno trgovsko hišo. V ta namen je lani v zvezi z metliško občino kupilo bivšo garažo Josipa Kambiča in sklenilo, da nad njo nadzida dve nadstropji. Do svojih trgovskih lokalov podjetje s tem sicer še ne bo prišlo, ker bodo še nadalje ostale v pritličju garaže, pač pa bo dobilo v prvem nadstropju nove, zračne poslovne prostore; v stavbi sami pa bodo poleg tega še tri družinska stanovanja.

Podjetje upa, da se bodo njihovi uslužbenci vselili v nove pisarne že to poletje, ostali prostori pa bodo izgotovljeni postopoma, kot bodo pač na razpolago denarna sredstva. Sicer pa bo podjetje mogoče že prihodnje leto pričelo izpolnjevati tudi drugi del svojega načrta, to je: poleg sedanje dvonadstropnice bo sezidalo še drugo dvonadstropno stavbo, v kateri bodo v pritličju sodobno opremljeni trgovski lokali, v obeh nadstropjih pa stanovanja za uslužbence podjetja.

Načrti so lepi, volja je dobra in zato želimo Splošnemu trgovskemu podjetju, da bi mu uspelo dobiti tudi potrebna denarna sredstva, da bi te lepe in koristne načrte čimprej uresničilo.

— ar

Kako upravljamo 2 socialno zavarovanje

Odstotek zavarovanih oseb v primerjavi s celokupnim številom prebivalstva je v posameznih občinah kaj različen. Kaže nam razvitost oziroma nerazvitost posameznih področij. Tako je v občini Novo mesto socialno zavarovanih 60,66% oseb napram številu vseh prebivalcev, v Črnomlju znaša ta odstotek 35,14%, v Mokronogu 16,37%, v Trebnjem 12,42%, v Mirni 20,45%, v Žužemberku 10,8%, v Straži-Toplicah 39,32%, v Kostanjevici-Podbočju 11,49%, Metliki 24,28%, Semiču 28,33% in v Šentjerneju 10,59% od vsega prebivalstva. V celem okraju je **zdravstveno zavarovanih 28.672 oseb, kar znaša od 92.161 prebivalcev 31,6%. V primerjavi z industrijsko razvitimi okraji je ta odstotek zelo nizek.** Prav iz tega razloga je razširitev socialnega zavarovanja še na ostale prebivalce (obrtnike, člane KZ), veliko nujnejša kot v industrijsko razvitih okrajih.

VELIK NAPREDEK ZDRAVSTVENE SLUŽBE

Tako v novomeških bolnišnicah kot v splošnih ambulantah je zdravstvena služba v našem okraju dosegla v zadnjih letih velik napredek. K njenemu uspešnejšemu in boljšemu delu je socialno zavarovanje prispevalo pomemben delež predvsem z izboljšanjem opreme in z ureditvijo ambulant, kar je dobro vplivalo na zdravljenje zavarovanih in nezavarovanih ljudi v okraju. Finančna politika okrajnega zavoda je stremela za tem, da omogoči čim boljše in čimhitrejše zdravljenje bolnih oseb, da zmanjša razne potne stroške in pošiljanje zavarovancev na zdravljenje izven okraja. Odkar so postale splošne ambulante in zdravstveni domovi ustanove s samostojnim finansiranjem, je okrajni zavod prispeval za razno opremo, instrumente in ostalo nad 9,300.000 din (brez podatkov za okraj Črnomelj v letih 1954 in 1955). Splošne ambulante v Metliki, Šentjerneju in Žužemberku ter zdravstveni dom v Črnomlju dobijo še UKW aparate, kar bo nov in pomemben pripomoček za nadaljnji razvoj zdravstvene službe.

GIBANJE ŠTEVILA ZAVAROVANCEV

Povprečno število zavarovancev je bilo v letu 1956 nekaj manjše kot v letu 1955; znašalo je 12.194 oseb. Največje je bilo v septembru (12.651), najmanjše pa v marcu (11.572). Lesna industrija v okraju je imela v novembru 1956 zaposlenih 489 delavcev, tekstilna 682, gozdarstvo 668, gradbeništvo pa 1539.

Nekaj podatkov o starostni dobi zavarovancev: v starosti nad 70 let je bilo lani v okraju zaposlenih še 11 ljudi (8 moških in 3 ženske), od 60—70 let 129 moških in 23 žensk, od 50—60 let 719 moških in 157 žensk, od 40—50 let 1832 moških in 573 žensk, od 30—40 let 1209 moških in 642 žensk, od 20—30 let 2243 moških in 1645 žensk, v starosti od 14—20 let pa je bilo zaposlenih 369 moških in 201 ženska (podatki brez Črnomlja). Številke torej povedo, da imamo največ zaposlenih moških in žensk v starosti med dvajsetim in tridesetim letom. Pokažejo pa nam tudi, da imamo še nekaj zaposlenih ljudi, ki bi zaradi starosti že morali biti upokojeni, precej pa se jih približuje starostni dobi za upokojitev.

V maju še večji izvoz

Vrednost jugoslovanskega izvoza je znašala v maju 8,8 milijarde dinarjev, medtem ko smo lani v tem mesecu izvozili za 8 milijard din. Uvozili smo pa v istem mesecu za okoli 18,6 milijard dinarjev.

Uvoz za kmetijstvo

Za uvoz kmetijskega reprodukcijskega materiala, namenjenega kmetijstvu, je narodna banka odobrila nova devizna sredstva v znesku 2 milijard dinarjev.

Le pitana živina lahko doseže v izvozu in na domačem trgu primerno ceno. V pitališču ZTP na Pogancih pri Novem mestu dosegajo pri tem delu zelo lepe uspehe.

Mokronog ob svojem prazniku

V ponedeljek 1. julija praznuje občina Mokronog četrtič svoj praznik. Kakor prejšnja leta, tako se tudi letos že dalj časa pripravljajo vse organizacije, društva, ustanove in podjetja skupno z vsem prebivalstvom, da bodo čim dostojneje proslavili ta dan. Ta praznik ni le spomin na dan, ko so partizani zmagovito vkorakali v Mokronog mimo utrdb nadmočnega italijanskega sovražnika, potem, ko so mu prizadejali težke izgube, marveč se na ta dan s ponosom spominjamo tudi globoke politične zavesti Mokronožanov, ki so množično odhajali med aktivne borce in politične delavce NOB. Še več! Občinski praznik nam odpira zgodovinsko knjigo političnih in vojaških borb za osvobojenje, na drugi strani pa priča o rezultatih vseh naporov za izgradnjo socializma.

S posebnim ponosom ugotavljamo, da je večina prebivalstva že leta 1941 spoznala, kje je njihovo mesto. Osvobodilna fronta je pričela neutegoma delati. Mokronog je dobil takoj zvezo s takratnimi voditelji narodnoosvobodilnega boja. Preko Mokronoga so potekale razne politične in vojaške zveze. Tu so bili zelo pomembni sestanki, kakor n. pr. pri Sandiju Majcnu, v Strelovi zidanici na Priči in drugod. V Čošovi vili je bila pozneje ustanovljena XII. brigada. Osvobodilna fronta je kmalu razpredla svoje organizacijsko delo na bližnjo in daljno okolico Mokronoga. Okupator se kmalu ni čutil nikjer več varnega. Na vseh straneh in krajih so se pojavljale razne sabotaže. Temu so se pridružili še vpadi partizanov in odhajanje ljudstva v NOV. Razbesneli okupator je tiral najzavednejše v zapore, internacije in v smrt. Ljudstvo pa je verovalo v zmago pravice, ki je bila v tej neenaki borbi na strani narodnoosvobodilnega boja. Zato se ob občinskem prazniku upravičeno spominjamo velike pripravljenosti, velikih del, vztrajnosti in velike vere, skratka vsega, kar nam je prineslo tako veličastno zmago. Ob teh mislih čestitamo vsemu prebivalstvu občine, predvsem pa vsem političnim delavcem in borcem.

Nič manjša zavest se je pokazala po osvobojenju. V težkih časih obnove je mokronoško ljudstvo največ s prostovoljnimi deli odpravljalo krute sledove vojne. Z združenimi močmi so si postavili lep zadružni dom, v katerem se danes nemoteno in pod ugodnimi pogoji razvija kulturno in politično delo. Občina si je vsa ta leta prizadevala, da si pribori kakršno koli industrijo, da bi s tem okrepila svoje gospodarstvo. Toda spričo razmer, ki tega nisо dopuščale, se je intenzivneje ukvarjala z ustanavljanjem in razširitvijo domačih podjetij. Ker pa je občina tipično agrarnega značaja, je kmalu spoznala, da je treba vložiti vse sile v to panogo gospodarstva. Zato je v povezavi s kmetijskimi zadrugami pričela sistematično delati za dvig kmetijstva. V ta namen je v zadnjih letih posvetila vso pozornost izobraževanju mladih kmetijcev. Razen tega je pomagala kmetijskim zadrugam pri učvrstitvi in boljši organizaciji pospeševalnih odsekov, ki so prav v zadnjih dveh letih pokazali že zelo zavidljive uspehe.

V zadnjem času se pripravlja še lepo presenečenje: obrat telekomunikacij, ki bi zaposlil okrog 100 delavcev. S to rešitvijo bi nad vse razveselili ne le tržane, marveč tudi okoličane, saj bi se s takim obratom razgibalo življenje v Mokronogu, gospodarstvo pa bi s tem dobilo tudi lepše možnosti razvoja.

V.V.

Predrznost in nasilnost

Kot ponavadi sta bili tudi 16. junija dopoldne čakalnici v novomeškem zdravstvenem domu precej polni. Ljudje so disciplinirano čakali, da pridejo na vrsto k zdravnikom.

Ta dan je bil nekak cerkveni praznik. Po končanem verskem opravilu v frančiškanski cerkvi se je namreč napotilo iz cerkve v Zdravstveni dom izredno veliko število »bolnikov«. V čakalnici smo si mislili, da so pač bili v cerkvi, da dobe duševno, sedaj pa bodo pri zdravniku poiskali še telesno zdravje.

Toda kazno je bilo, da duševna hrana ni dobro vplivala na te bolnike. Komaj so prišli v čakalnico, so hoteli priti takoj k zdravniku, čeprav je bilo pred njimi precej takih, ki so bili naročeni. Postali so tako predrzni, da so skupinsko nasilno vdirali v ordinacijske sobe zdravnikov in jih motili pri napornem delu.

Kam se jim je tako mudilo? Kam drugam kot na praznovanje cerkvenega praznika! Obisk v ambulanti jim je služil za izgovor, da so lahko izostali od dela in praznovali, medtem ko so drugi v podjetju delali tudi zanje.

To ni samo neiskrenost, to je tudi izkoriščanje naše široke socialne zakonodaje in družbenih sredstev. Vsak izostanek od dela pomeni toliko in toliko manj dobrin, toliko in toliko manj prispevka v družbene sklade, zato bi se morali proti takim neupravičenim izostankom prav vsi boriti! Razen tega pa je treba najstrože obsoditi nasilstvo takih ljudi v čakalnici, s katerim so motili redno in skrajno naporno delo zdravnikov. Sindikalne organizacije in vodstva podjetij bi morala takim posameznikom posvečati več pažnje.

Očividci

Oglašujte v domačem listu, ki ga prebere vsak teden nad 45.000 ljudi!

Pogled na sipine kremenčevega peska ob iztoku kanala pralnice »Kremen« v Krko. Dobro vidimo, da segajo usedline skoraj do ene tretjine Krke in da je njihov nivo celo nad Krko ob bregu. Primer nedopustnega izpusta odplak. Po zatrditvi podjetja se odplavi v Krko na dan do 20 ton peska.

Dr. Božo Oblak:

v Novem mestu se slabša KRKA

Nekdaj lepa temnozelena, od pesnikov opevana romantična Krka v Novem mestu se močno spreminja. Kdor je poznal to reko pred vojno in jo opazuje sedaj, bo kmalu ugotovil razliko, ki Krki in mestu ni v okras. Še več. V Krki se sedaj skrivajo nevarnosti, ki groze uničiti to lepo dolenjsko reko, da bo čez kako desetletje postala umazana, smrdljiva mlakuža, ki bo zdravju nevarna, ne glede na to, da ne bo v okras dolenjski metropoli, pač pa v njeno škodo.

Mesto se je po osvoboditvi razširilo, industrializiralo in res postalo pravo dolenjsko središče. Nove obrti in večje gospodarske organizacije so se naselile ob Krki ali pa ne daleč stran. **Vse te pa pošiljajo v Krko svoje odplake, ki so daleč presegle količino mestne kanalizacije, ki se v reko izliva že ves čas, kar obstoji. Nihče od investitorjev pa ni pomislil, če Krka res tudi prenese vse, kar mora sedaj v njo in potrpežljiva reka se je od kraja vedno bolj upirala, sedaj pa grozi, da bo docela spremenila svoj značaj.** Vsega je že preveč in Krka se ne bo več mogla upreti.

Oddelek za komunalno higieno Okrajnega higienskega zavoda je leto dni proučeval to stanje, dvakrat tedensko jemal po 4 vzorce reke in analiziral vodo, da je dobil rezultate, ki so neverjetno porazni. Opazovanje reke in njeno spreminjanje v enem letu z analizami vred je dalo poseben elaborat, ki so ga dobili vsi odločilni činitelji. Iz tega elaborata povzemam nekatere najvažnejše rezultate in opazovanja.

1. V Krko se na področju mesta izliva 22 večjih kanalov, za katere večinoma ni načrtov, so brez rešetk ob svojem izlivu in večinoma mole v Krko nad gladino. Prava sramota pa je kanal pod bivšim Seidlovim mlinom, ki se izliva najprej prosto po bregu, dela mlakužo, smrdi in je pristopen vsakomur. Tako stanje je za razširjanje nalezljivih bolezni naravnost idealno.

2. Odpadne vode podjetij in mlekarne, Novoteksa, Kremena, bolnišnice, mestne klavnice in Novolesa, se iztekajo v Krko prosto, brez čistilnih naprav. Če pa so te naprave, kakor pri Novoteksu, so pomanjkljive. Edino čistilna naprava za bolnišnico v Kandiji je primerna. Te odpadne vode vsebujejo kisline in lužine, kremenčev pesek, bakterije, milnico in podobno, kar vse učinkuje na življenje v Krki ter more povzročati nevarna obolenja tudi za ljudi. Zaradi odplak se spreminja najdrobnejše življenje v reki, to je plankton, ki že kaže premik k mezosaprobijam, kar je znak slabe vode.

3. Število bakterij v Krki presega normo tako, da je Krka v našem mestu v tem pogledu mnogo slabša, kakor Sava pri Zagrebu ali Beogradu, čeprav vemo, da sta ti dve reki močno okuženi s klicami.

4. Kolititer, ki je znak ugotavljanja dobre oziroma slabe vode, je mnogo slabši od dopustne norme. Krka je torej močno onesnažena reka.

5. Duh Krke, bolje rečeno smrad, je v poletnih mesecih močno zaznaven zaradi vpliva kemikalij in gnitja.

6. Barva Krke ni naravna, pač pa je spremenjena zaradi odplak tekstilne tovarne, klavnice in mlekarne.

7. Krka je kalna ob vsem desnem bregu daleč navzdol in sicer stalno zaradi odplak kremenčeve pralnice.

8. Usedline kremenčevega peska je bilo najti ob vsem desnem bregu celo 4,5 km daleč. Ne glede na to pa kremenčev pesek pod pralnico ustvarja plitvine, zajezuje Krko ter spreminja njen tok.

9. Krka postaja kisla, namesto da bi bila nevtralna in je v tem pogledu slabša od drugih jugoslovanskih rek, za katere imamo podatke.

10. Vodostaj Krke se zaradi jezu, ki ga nihče ne popravlja v zadostni meri, stalno niža, tako da se bo kmalu še tista kanalizacija, ki je pod gladino, iztekala v Krko nad njo.

Zgornji zaključki kažejo, **da se stanje Krke slabša in se bo v bodočnosti še bolj, če pogoji, kakršni so sedaj, ostanejo. Reka se bo do kraja pokvarila in bo s svojim nizkim vodostajem, počasnim tokom, razkrajanjem poginjenega živalstva in uničenega rastlinstva ter gnitjem vanjo pritekajočih snovi nevarna za zdravje prebivalstva.** Njena samoočiščevalna moč že pada.

Da bo škoda velika tudi zaradi nazadovanja turizma in ribištva, menda ni potrebno omenjati. Vpliv spremenjenega toka na Loki spravlja v počasno nevarnost športne naprave zaradi izpodjedanja brega. Usoda kopališča in kopanja v Krki bo kmalu problematična, ker bo treba prepovedati kopanje v Krki zaradi nevarnosti za zdravje.

Dolžnost odločilnih činiteljev in oblastnih organov je, da resno prouče ta problem in omogočijo sanacijo sedanjega stanja ter očiščenje Krke do one mere, kot je bila pred industrijo. Šele ko bo Krka ustrezala vsem mednarodnim predpisom za tekoče vode v higienskem in vodnogospodarskem oziru, bo spet dobila svojo samoočiščevalno moč ter služila prebivalstvu za to, za kar je namenjena.

Slabo vzdrževani Seidlov jez na Krki. Linija jezu je vijugasta, v njem so razpoke, tako da teče voda skoz in le deloma čez njega. Ob desnem bregu je nekaj metrov jezu že skoraj porušenih. (Foto: dr. Božo Oblak)

Na bomo to dosegli, bo potrebno napraviti marsikaj, kar se je do sedaj zanemarjalo. Navajam nekaj predlogov:

1. Predvsem je nujno treba proučiti kanalizacijsko mrežo in napraviti ustrezne načrte. Če že ni mogoče takoj urediti nekaj centralnih kanalov, je vsaj sedanje kanale treba podaljšati pod gladino, jih opremiti z mrežami in zaščititi.

2. Tekstilna tovarna bo morala zgraditi večjo in zadostno čistilno napravo, če pa se bo postavila tudi pralnica volne, še eno.

3. Pralnica kremenčevega peska ne spada v mesto in jo je treba čimprej preseliti drugam. Tam pa, kjer bo, bo nujno treba zgraditi ustrezne sedimentacijske bazene. Ves kremenčev pesek, ki je sedaj v Krki nasproti kopališča, je treba iz Krke odstraniti.

4. Klavnica in mlekarna zgradita lahko skupno čistilno napravo, ki se ji more pridružiti tudi kakšno sosednje večje podjetje.

5. Bolnišnica mora zgraditi čistilno napravo za kirurški in ginekološko-porodniški oddelek, ker je sedanje stanje nedopustno.

6. Vsaka nova industrija ali večje podjetje, ki ima industrijske odplake, si mora v investicijskem načrtu zagotoviti sredstva za čistilno napravo, ker sicer njene izgraditve in obratovanje ne bo mogoče odobriti.

7. Popraviti je potrebno oba jezova v mestu, predvsem pa prvi, da ohranimo normalni vodostaj Krke v mestu.

Ponovno opozarjamo, da je sedanje stanje Krke že zelo slabo in da so potrebni obsežni ukrepi čimprej. Če bomo sedaj priložnost opustili in ukrepali prepozno, **bodo investicije narastle v nevarno velikost in bo vprašanje, kaj bo še mogoče storiti.** Pred nami je velika odgovornost za zdravje sedaj doraščajoče mladine, za razvoj mesta v turističnem smislu in za naše gospodarstvo. Samo zdrava, čista in lepa Krka bo prinesla našemu mestu ponovno tisto zasanjano lice, ki je generacijam naših literatov vodilo pero, da so ga ovekovečili v leposlovju. **Samo taka Krka bo prinesla poživitev našemu turizmu, od katerega si obetamo dobršen del dohodkov. Prav gotovo pa je, da je naša najvažnejša naloga očuvati zdravje naših ljudi in preprečiti vsako nepotrebno obolenje, še toliko bolj pa epidemijo te ali one nalezljive bolezni.**

40 let Oktobra

Koledar najvažnejših dogodkov, ki kažejo razvoj in zmago oktobrske revolucije l. 1917 v Rusiji

11. marca: *Izbruh februarsko-marčeve revolucije, ki je bila po svoji vsebini buržuazno-demokratična. Politična stavka delavcev Petrograda, ki se je začela 3. marca v Putilovski tovarni, se je v nekaj dneh razširila na vsa podjetja. Spremljale so jo ulične demonstracije. Revolucionarno gibanje je prodrlo v vojašnice. Gibanje ljudstva je začelo preraščati v oboroženo vstajo proti carskemu režimu in vojni.*

12. marca: *Padec carske vlade. Car se skrije pred ljudstvom. Ustanovljen je Petrograjski sovjet delavskih in vojaških odposlancev.*

15. marca: *V Petrogradu sestavljena nova Začasna vlada. Vlado tvorijo knez Lvov, milijonarji Miljukov in Gučkov in drugi predstavniki kapitalistov in veleposestnikov.*

20. marca: *Lenin piše prvo pismo iz znamenitih svojih »Pisem od daleč«, v katerem daje analizo prve etape revolucije. Vseh pisem je v dobi do 8. aprila napisal pet.*

16. aprila: *Lenin se iz Švice vrača v Rusijo. Pozno zvečer se je pripeljal v Petrograd, kjer so ga delavci, vojaki in mornarji z navdušenjem pozdravljali. Na trgu pred kolodvorom je Lenin z oklopnega avtomobila govoril množici in pozval revolucionarni proletariat in armado k boju za zmago socialistične revolucije .*

17. aprila: *V Petrogradu je bilo zborovanje boljševiških udeležencev Vseruskega posvetovanja sovjetov, delavskih in vojaških delegatov. Na zborovanju je Lenin imel referat o vojni in revoluciji, ki je znan pod imenom aprilskih tez. »Posebnost situacije v Rusiji — pravi Lenin v tezah — obstoji v tem, da se vrši prehod od prve etape revolucije, ki je dala oblast buržoaziji, in sicer zaradi nezadostne zavednosti in organiziranosti proletariata, k drugi njeni etapi, ki mora izročiti oblast v roke proletariata in revnejših kmečkih slojev.« Namesto parlamentarne republike je Lenin predlagal ustvaritev republike sovjetov. V tezah zastopa stališče, da je treba organizirati novo revolucionarno internacionalo.*

1. maja: *V skladu s protiljudsko politiko Začasne vlade je njen zunanji minister Miljukov poslal zaveznikom v vojni noto, v kateri govori »o stremljenju vsega ljudstva, da se nadaljuje svetovna vojna do odločilne zmage in o nameri Začasne vlade, izpolnjevati v celoti vse obveznosti, ki so bile sprejete do naših zaveznikov.«*

Od 3. do 4. maja: *Več kot 100.000 delavcev in vojakov Petrograda je na ulicah demonstriralo proti »noti Miljukova« pod gesli: »Dol z vojno«, »Objavite tajne pogodbe«, »Vso oblast sovjetom«. Demonstracija je bila na poziv Centralnega komiteja boljševiške partije.*

Od 7. do 12. maja: *Sedma vseruska konferenca partije boljševikov. Sto triintrideset delegatov zastopa 80.000 članov. Platforma Lenina sprejeta. Izvoljen nov Centralni komite.*

15. maja: *Iz začasne vlade sta pod pritiskom množic morala izstopiti najvidnejša zastopnika ruske buržoazije Miljukov in Gučkov. Sestavljena je bila prva koalicijska vlada iz zastopnikov meščanskih strank in manjševikov ter eserov. Manjševiški ministri — Skobelov in Cereteli, eserovski — Černov, Kerenski in drugi. Menjševiki in eseri podpirajo protirevolucijo.*

Od 12. do 16. junija: *Petrograjska konferenca tovarniških komitejev. Tri četrtine delegatov so sledile boljševikom in njihovemu geslu: »Vso oblast sovjetom.«*

100.000 parov čevljev več

Za nad 100.000 parov obutve bodo povečali letno proizvodnjo v Industriji obutve Novo mesto. Toliko povečanje bodo podjetju omogočile investicije, ki jih je sedaj dobilo prvič od nastanka dalje. Porabili jih bodo za nakup strojev in za nadzidavo enega nadstropja nad sedanjimi delavnicami.

Industrija obutve Novo mesto je znano podjetje, ki je zraslo z lastnimi silami iz majhnega obrtnega obrata v industrijsko podjetje, ki zaposluje že nad 200 delavcev in delavk ter še vedno raste. Lani so v podjetju izdelali nad 77.000 parov čevljev za domači in tuji trg. Že drugo leto računajo, da bodo proizvodnjo dvignili na 180.000 parov. Zlasti bodo povečali izdelavo otroških čevljev, saj prav teh na trgu najbolj primanjkuje.

Do sedaj podjetje ni dobilo nobenih družbenih sredstev za razvoj. S solidnimi izdelki in poslovanjem si je osvojilo trg in zato ima vedno več naročil, kot jih more izpolniti. Del naročil odstopa tudi ostalim podjetjem v okraju, ima pa svoji delavnici še v Škocianu in Šentjerneju. Pravkar so odpremili prvo naročilo gojzerjev iz črnega usnja v ZDA. Medtem so dobili naročilo za podobno obutev iz Zapadne Nemčije, na Poljsko pa so, ravno ob našem obisku odpremljali večjo količino obutve. Inozemski in domači kupci so z izdelki industrije obutve nadvse zadovoljni. Kupec iz ZDA je imel edino pripombo, da so podplati čevljev kar premočni. Prvim naročilom vedno slede nova in tako ima podjetje vedno dovolj odjemalcev za svoje izdelke. Z izvozom izdelkov so že letos ustvarili nad 40.000 dolarjev deviz.

Okrajna in republiška revizijska komisija za pregled načrtov in upravičenost do investicijskih kreditov sta odobrili podjetju posojilo 15 milijonov din za povečanje proizvodnje, to je za nakup strojev. S temi bodo povečali proizvodnjo in znižali proizvodne stroške. Za nadzidavo delavnice je podjetje dobilo 5 milijonov din posojila iz okrajnega investicijskega sklada. Tako bodo lahko povečali število zaposlenih na 250 ljudi.

V industriji obutve preseneča to, da vso administrativno delo podjetja opravijo le tri moči. In vendar je knjigovodstvo na tekočem in nimajo nobenega zastoja v administraciji. Vsa dela imajo normirana in vsak mesec je treba posebej obračunati norme in potrošnjo materiala. Tudi to opravijo administrativni uslužbenci. Podjetje je tudi eno redkih, ki nima prevoznega sredstva. Za vse prevozne usluge so odvisni od drugih podjetij. Ker imajo delavnice tudi izven Novega mesta in možnost, da bi delavnice še povečali, odnosno ustanovili nove, bi prevozno sredstvo še toliko bolj potrebovali.

Kolektiv je prepričan, da bo s temi prvimi krediti, ki jih je dobil v času desetletnega obstoja podjetja, še izboljšal kakovost in izbiro izdelkov ter znižal cene. Za več kot 100 odstotkov povečana proizvodnja dokazuje koristnost teh investicij. Škoda, da jih podjetje ni dobilo že prej, saj bi od tega imelo korist celotno gospodarstvo.

Stavba Industrije obutve v Novem mestu

V TEM TEDNU NABIRAMO

Cvet arnike (400 din), bezga osutega (200 din), rdeče deteljice (100 din), lipe (220 din), rmana s peclji (50 din), kamilice samo cele glavice (240 din).

List ozkolistnega trpotca (80 din), breze (22 din), melise (150 din), hribske rese brez pecljev (500 din), pelina (70 din), gozdne jagode (110 din), šmarnice (120 din), slezenovec (200 din).

Rastlino ptičje kaše (200 din), gladišnika (40 din), jetičnika (120 din), ženiklja (140 din), materine dušice (45 din), krvavega mlečka (100 din).

Lubje češminovih korenin (120 din, krhlike (60 din).

Korenine baldrijana (260 din), ženiklja (250 din), šmarnice (300 din), gladeža (58 din), regrata (116 din), babata (40 din).

Seme jesenskega podleska (300 din).

Suhe borovnice (500 din).

Obvestilo! Pohitite z nabiranjem brezovega lista!

Sejem embalaže

Na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani bodo v soboto 29. junija odprli II. mednarodni sejem embalaže.

Dolenjski fantje pozdravljajo

Svoje starše, znance in prijatelje pozdravljajo dolenjski fantje-vojaki, naročniki našega lista: August Šivak, Peter Durjava, Ivan Turk, Mirko Muhič, Karel Lužar, Alojz Šiško **iz Zagreba;** *Stane Vlahovič, Edvard Gnidovec, Anton Franko, Tomaž Grandovec, Rudi Perko, Anton Vidmar, Jože Božič, Franc Jožef, Franc Prpar, Karol Turk* **iz Čuprije;** *Gorenc Stane* **iz Pule;** *Titovi gardisti* **iz Zagreba:** *Jože Kocjan, Slavko Lozar, Dušan Vidnjevič, Jože Muc, Bruno Bukovec in Jurij Golež; Šurla Ivan, Vinko Zupančič, Anton Šinigoj* **iz Novega Sada;** *Franc Koščak, Franc Metelko, Franc Fabjan, Milan Kočevar, Alojz Andrejčič* **iz Sremske Mitrovice;** *Jože Judež, Jože Kaplan, Jože Kotnik, Jože Ramovš, Jože Gazvoda in Julij Blatnik* **iz Varaždina;** *Anton Pavlič, Mirko Gornik in Friderik Pene* **iz Zemuna,** *Jože Kovač in Viktor Kren* **iz Kraljeva;** *Toni Janc, Ivan Vidic, Jože Zupančič, Tone Mišmaš, Franc Tekavčič in Milan Zorc* **iz Užičke Požege;** *Jože Pavlin* **z** *Visa, Stanko Pugelj, Jože Mušič, Stanko Brezar, Albert Bokal, Niko Žunič, Franc Zupančič, Martin Jančar, Ivan Križman, Kočevar Vlado* **iz Požarevca;** *Alojz Perpar in Alojz Ilar* **iz Čuprije;** *Anton Gregorčič, Ivan Miklič, Janez Puš, Alojz Kvas in Franc Novak* **iz Pančeva,** *Albin Zamida in Jože Jenškovec* **iz Mostara,** *Škedelj Jože* **iz Velikega Drvenika;** *Mrgole Janez, Stane Makše, Gustel Kolenc, Franc Bartolj in France Blatnik* **iz Pule**

Živilski trg v Novem mestu

V ponedeljek, 24. junija, je bil novomeški živilski trg dobro založen. Cene: jajca 14 dinarjev, grah 50 dinarjev kilogram, jagode 140 dinarjev liter, borovnice 70 dinarjev liter, orehi 130 dinarjev »firkl«, koruza 50 dinarjev liter. Precej je bilo tudi raznih rož in semen.

Volnenih izdelkov je bilo tokrat manj; verjetno zaradi vročine, lončenih pa več.

Meso: govedina 240 dinarjev, teletina 280 dinarjev, svinina 350 dinarjev kilogram.

26. junija je bilo pripeljanih na sejmišče v Novem mestu 624 prašičev v starosti od 6 tednov do 6 mesecev. Prodali so jih le 449. Cena prašičem od 6 do 10 tednov 2.500 do 4.500 dinarjev, od 3 do 6 mesecev od 5.000 do 11.000 dinarjev. Povprečna cena je bila 3 do 4 tisoč dinarjev.

Dodatek upokojencem

Zvezni izvršni svet je izdal odlok o dodelitvi drugega enkratnega dodatka za leto 1957, ki ga bodo dobili vsi uživalci pokojnin in invalidnin. Dodatek bo izplačan uživalcem pokojnin in invalidnin, ki jim je priznana ali pa jim bo priznana pravica do pokojnine oz. invalidnine za julij 1957. Dodatek znaša 50% mesečne zakonite pokojnine oz. invalidnine za julij 1957, izplačan pa mora biti najpozneje do takrat, ko bo upravičencem izplačana pokojnina oz. invalidnina za avgust 1957.

Proračun občine Novo mesto

162,683.000 din dohodkov in izdatkov

Na 15. redni seji je novomeški občinski ljudski odbor 21. junija 1957 odobril poročilo o zaključnem računu za leto 1956, sprejel družbeni načrt in proračun za tekoče leto in rešil več upravnih zadev.

Lanski proračunski dohodki in izdatki so bili doseženi v višini 107 milijonov, družbeni načrt pa je predvideval 119 milijonov dinarjev dohodkov in izdatkov.

Družbeni načrt občine predvideva znatno povečanje proizvodnje, zlasti v industriji, ter porast narodnega dohodka za 14 odstotkov ali 121.675 dinarjev na prebivalca. Lani je bil dosežen s 107.084 dinarji na prebivalca.

Za gradnjo odnosno obnovo vodovodov bo letos na razpolago 20 milijonov dinarjev, od tega 17 milijonov iz republiškega sklada. Teh 17 milijonov je namensko določenih za novomeški vodovod. Zgradili bodo večji zbiralnik na Težki vodi, kupili rezervni pogonski stroj za črpalko v Stopičah in nadaljevali z napeljavo vodovoda proti Ločni. Ostali 3 milijoni so namenjeni za vodovod v Šmarjeti ter za ureditev preskrbe z vodo Velikega Kala, Šentjurja in Suhadola. Za elektrifikacijo je letos določenih 13 milijonov dinarjev. V občini je še 35 vasi in naselij brez elektrike. Dobro tretjino teh bo dobilo elektriko letos, ostali pridejo na vrsto prihodnje leto.

Stanovanjski sklad bo znašal letos okoli 90 milijonov dinarjev. Z njim bo letos dograjenih 48 stanovanj. Zasebniki bodo dogradili najmanj 15 stanovanj, prav tako grade podjetja in ustanove več stanovanjskih hiš. Investicijski sklad občine znaša 20,500.000 dinarjev. Porabljen bo za povečanje proizvodnje. Cestni sklad znaša 1,400.000 din in bo v celoti porabljen za popravila in vzdrževanje občinskih cest.

Letošnji proračun dohodkov in izdatkov je predviden v višini 162,683.000 din. GLAVNI IZDATKI V PRORAČUNU SO: za državno upravo 39,200.000 din, za kulturo in prosveto 60,930.000 din, za zdravstvo in socialno varstvo 13 milijonov dinarjev, za zdravstveno zaščito in plačilo zdravljenja siromašnih 14,900.000 din. Določena so znatna sredstva za dotacije finančno samostojnim zavodom in podpore družbenim organizacijam, za štipendije, komunalna dela, vzdrževanje parkov, nasadov in poti ter za številne druge izdatke. Za pokritje izgube trgovine v Mirni peči je določenih 400.000 dinarjev.

V skladu s predpisi višjih organov je občinski ljudski odbor sprejel ukrepe za redne proračunske dohodke. Novost je pavšalna družbena obremenitev vseh obrtnih, gostinskih in turističnih podjetij. Izjema sta le Mizarstvo in »Krojač«, to je največji podjetji, ki bosta še naprej obračunavali dohodek po knjigovodskem izkazu. Določene so tudi različne stopnje za plačevanje amortizacije in obresti na osnovna sredstva.

V razpravi so odborniki opozarjali na razna nujna komunalna dela, kot so: preskrba z vodo, elektrifikacija, popravila potov, gradnja novih poti in pod. Nekatera dela so bila predvidena že lani, pa jih zaradi pomanjkanja denarja ni bilo mogoče izvršiti. Ta pridejo sedaj najprej na vrsto. Svet za gospodarstvo je izdelal podroben načrt za vse komunalne gradnje, o čemer se je pogovoril tudi s prebivalci. Od njihovega sodelovanja in pomoči je odvisno, koliko bo napravljeno z razpoložljivimi sredstvi.

Marmor v Nerajcu pri Dragatušu

Ob cesti blizu Nerajca pri Dragatušu so odkrili marmor, ki ga je podjetje Kremen iz Novega mesta že začelo odkrivati. Dela uspešno napredujejo. Strokovnjaki trdijo, da je marmor zelo dober. Prva dela so bila zelo uspešna, saj so odkrite zaloge marmorja zelo strnjene. Računajo, da bodo tu nakopali še precej zelo dobrega marmorja.

Dr. Valter Krušič:

Kaj morajo starši vedeti o zobovju svojih otrok

Zaradi lažjega razumevanja in pa zaradi vzgojnega pomena mojega članka sem se namenil, da obdelam nekoliko najbolj perečih problemov, ki jih vsak dan srečujemo v odnosih med starši in otroki ter med zobozdravnikom.

Rast in razvoj zob. Otrokovo zobovje se prične razvijati že v 16. tednu nosečnosti in se razvija ves čas vzporedno z otrokovim razvojem in njegovo rastjo. Jasno je, da prehranbene motnje matere med nosečnostjo močno vplivajo na razvoj mlečnega zobovja. Kajti mlečno zobovje kakor tudi stalno zobovje, katerega razvoj se začne takoj po otrokovem rojstvu, potrebuje mnogo mineralnih snovi (kalcija, magnezija, fosfora), beljakovin, tolšč, vitaminov. Če zaradi nepravilne ali pomanjkljive prehrane matere otrokov organizem ne sprejema vseh potrebnih snovi, se skleninska plast slabo kalcificira (poapneni) in je tako mlečno zobovje v svoji strukturi manj vredno, zato ga prav lahko in tudi kmalu napade zobna gniloba. Seveda pa ni važna prehrana samo med nosečnostjo, ko se mlečno zobovje razvija, temveč je prehrana matere in seveda tudi otroka važna tudi med dojenjem, kajti razvoj stalnega zobovja se prične kmalu po porodu. Če torej otroku ne dajemo pravilne hrane, bodisi da ga umetno hranimo ali pa da ga hranimo nasplošno nepravilno, se bodo pojavile pomanjkljivosti na otrokovem stalnem zobovju. Tudi v tej dobi mora otrokova hrana vsebovati mineralne snovi, tolšče, beljakovine in vitamine, kajti manj vredna kalcifikacija skleninske plasti zaradi nepravilne prehrane lahko že ob rojstvu in v prvih letih življenja obsodi otrokovo stalno zobovje na uničenje zaradi zobne gnilobe. Najpravilnejša in najnaravnejša otrokova prehrana v prvih mesecih življenja je materino mleko. To vsebuje vse snovi, ki jih potrebuje organizem pri izgradnji kostnega sistema in zobovja. Ni ga danes hranila, ki bi moglo nadomestiti materino mleko. Ko pričnemo otroku polagoma dodajati še drugo hrano, ne smemo posnemati tistih mater, ki dajejo otroku pasirano in tako mehko hrano, da otrok, ki so mu v tem času že zrasli zobje, sploh ne rabi zob v tisti namen, za katerega jih ima — namreč za žvečenje hrane.

Zobje morajo opravljati funkcijo, za katero so namenjeni, to se pravi, otrok se mora privaditi, da hrano žveči in uporablja v ta namen zobe. Seveda pa je zelo priporočljivo že v tej starosti dodajati vitamin D v obliki ribjega olja. Vsak dan opažamo namreč primere rahitisa na zobovju, medtem ko organizem sam ne kaže nikakršnih znakov rahitisa. Ne glede na to, da so taki rahitični zobje estetsko pomanjkljivi, je mnogokrat tudi sklenina v svoji strukturi pomanjkljivo zgrajena in take zobe mnogo prej napade kariozni proces kakor zdrave.

Kar se tiče rasti zobovja mislim, da je vsem materam znano, kako in kdaj mlečno zobovje izraste, zato naj prav na kratko povem, da prične izraščanje mlečnega zobovja v 6. mesecu in se konča nekako v polovici 3. leta starosti.

Motnje pri izraščanju zob. Na splošno matere menijo, da spremlja rast vsakega mlečnega zoba obolenje celotnega otrokovega organizma. To seveda ne drži. Res je sicer, da srečujemo pri nekaterih nekoliko bolj približno tretjina vseh otrokovih njem mlečnega zobovja rahle motnje v splošnem otrokovem počutju. Res je tudi, da pade približno tretjina vseh otrokovih obolenj v prva tri leta, torej v obdobje, ko izraščajo mlečni zobje. Obstoji torej velika možnost, da izraste eden ali dva ali pa morda tudi trije zobje nekako v istem času, ko je otrok obolel za kakšno otroško boleznijo. Dalje vemo, da je večina otrok v zimskih mesecih prehlajena, da kašlja ali da ima vnete bronhije. V poletnih mesecih pa opažamo pri otrocih drisko. Če ob tem času izraste mlečni zob, seveda ta ni kriv, da ima otrok bronhitido ali drisko. Na splošno se med izraščanjem mlečnega zobovja poveča salivacija pri otroku, to se pravi žleze slinavke producirajo mnogo več sline kot sicer. Seveda lahko otrok preveliko količino sline požre in si pri tem pokvari želodec in pa črevesni trakt, kar ima zopet za posledico drisko.

Popolnoma napačno pa je, kar dela mnogo mater, da v času, ko mu mlečni zobje izraščajo in ko otrok čuti v območju, kjer bo mlečni zob izrastel, napetost sluznice, daje otroku v roke trde predmete, ki jih potem vtika v usta in grize zato, da bi si olajšal občutek napetosti. Pri tem se lahko rani sluznica in povzroči infekcijo. Med izraščanjem mlečnih zob tudi ni priporočljiva prekomerna higiena že obstoječega mlečnega

(Nadaljevanje na 4. strani)

Obisk zadružnic z Roba

Francka je dvignila slušalko in zavrtela telefon: »Prosim Gospodinjsko šolo na Mali Loki!« Kmalu je dobila zvezo. Upravnica šole je sporočila, da so žene že odpotovale.

In res je kamion z dvajsetimi zadružnicami medtem že hitel proti Novemu mestu, na Grm v kmetijsko šolo, in puščal za seboj oblake prahu. Mudilo se je: treba si je bilo ogledati marsikaj, časa pa ni bilo na pretek.

Pogled, da se srce kar nasmeje

S tovarišico Jožo z OZZ, naše zadružnice jo dobro poznajo, sva jo mahnile na Grm. V senci pod krošnjami kostanjev so že počivale robške zadružnice v živahnem pogovoru. Prisrčno smo si stisnile roke in izmenjale nekaj besed, nato pa smo si ogledale šolo. Sadovnjak je letos na žalost brez sadja, pomladanska zima ga je pobrala. Šle smo skozi trsnico in vrt pa zavile k svinjakom in hlevom. Lepe svinje; ena od njih ni imela dosti manj kot 300 kg. Največ zanimanja je pa bilo za krave. Ležale so v hlevu ena lepša od druge. Res pogled, da se človeku kar srce nasmeje. Čudovite sivke, lepo rejene, odlične mlekarice. In kakšen red v hlevu! »Ko bi pri nas imeli tako živino!« je dejala marsikatera.

Ura je hitela proti trem. »Pohiteti bo treba, da si ogledamo še mlekarno«, je dejala naša Joža. Motor v avtomobilu je zabrnel, in odpeljale smo se proti mlekarni. Tovariš obratovodja nas je ljubeznivo sprejel in pokazal vse obrate, od destiliranja mleka do končnih izdelkov. Red, čistoča, mehanizacija! Lahko smo ponosni na mlekarno. Rumeno maslo je tako prijetno dišalo, da so se nam kar sline cedile. Videle smo velike in majhne kolobarje sira, ki jih je delavec pridno obračal in brisal, da se jih ne prime plesen. Zahvalile smo se za prijazno razkazovanje in pojasnila in se napotile na Okrajni gospodinjski center, saj je bilo že zadnji čas. Žeja nas je hudo mučila. Naša Francka je to dobro vedela, pa je postregla gostinje z malinovcem in skromnim prigrizkom. Hlad v sobi je bil tako prijeten, da smo hitro postale vesele volje in se marsikateri prijetni šali od srca nasmejale.

KZ Rob šteje skoraj polovico žena

»No, sedaj boste pa še povedale, kako je kaj pri vas,« smo rekle robškim zadružnicam. Rade so nam ustregle. »Zelo smo vesele, da smo obiskale vaše kraje,« je začela tovarišica Angelca Puh, tajnica odbora zadružnic KZ Rob. »Marsikatera od nas še sploh ni bila v Novem mestu. Nepozabna nam bo ostala v spominu Gospodinjska šola na Mali Loki, za kar gre vse priznanje upraviteljici šole. Ne bomo pozabile prelepih sivk na Grmu in vaše moderno urejene zadružne mlekarne. Toliko koristnega in zanimivega smo videle na tem izletu. Tudi me imamo v načrtu, da organiziramo zbiralnico mleka in da si čimprej preskrbimo dobro plemensko živino. Žene pri nas se zelo zanimajo za gospodarski napredek vasi. O tem nam pričajo številke: zadruga Rob ima 298 članov, od teh je 130 žena. Vseh vaščanov je v zadrugi 95% in ljudje so s svojo zadrugo zelo zadovoljni.«

Treba je premagati staro miselnost

»Koliko članov pa šteje upravni odbor in koliko je v njem žena?« smo vprašale.

»Upravni odbor ima 11 članov — 10 moških in 1 samo ženo, pa za to so pristali le s težko mujo.« **Torej je tudi pri njih kot marsikje drugje: moški mislijo, da so žene nesposobne za sodelovanje pri upravljanju zadruge. Kdaj se bodo moški otresli te zastarele miselnosti! Treba bo narediti temeljit juriš na napačno mišljenje mnogih moških, češ: ženino delo je gospodinjstvo, v drugi naj se ne vtika. Le zapomnite si vsi, ki nam enakopravnost priznavate le na papirju, da se bomo žene za jesenske volitve temeljito pripravile.**

Obeta se jim prvo mesto

»Kako pa delate s tistimi ženami, ki niso v zadrugi?« — »Po vaseh smo ustanovile krožke, sedem jih imajo sedaj,« je povedala Puharjeva. »V te krožke zajemamo vse žene, ki so izven zadruge; ta način dela nam lepo uspeva.«

Puharjeva je še povedala, da so žene zadružnice organizirale več raznih tečajev za vlaganje sadja, dva slaščičarska tečaja in tečaj za ročna dela. Imele so več predavanj v higieni in gospodarstvu. Veliko skrb posvečajo perutninarstvu in vrtnarstvu. Vključile so se bile v okrajno tekmovanje, ki je trajalo od 15. decembra lani do 30. maja letos. Rezultati še niso objavljeni, kaže pa, da bodo zadružnice KZ Rob zasedle prvo mesto. Za bodoče imajo veliko načrtov in upajo, da bodo uspele, saj jih občina in okraj precej podpirata. Tarejo jih le prostori, ker še ni zgrajen zadružni dom.

Zadruga blagodejno vpliva na odnose med vaščani

»Kaj pa odnosi med ljudmi, so se tudi spremenili?« smo jih vprašale.

»Seveda so se, zelo,« so nam odgovorile zadružnice. »Prepirov med vaščani skoraj ni več. Pomagamo si medsebojno kolikor moremo. Prav to se nam zdi zelo važno, kajti spremenjeni, izboljšani odnosi med ljudmi, bodo spremenili še tudi vse drugo in zadruga bo prav gotovo laže naredila še večji korak za napredek in gospodarsko blaginjo našega okraja.«

Čas je hitel in morale smo se posloviti od prizadevnih, naprednih žena zadružnic, ki tako krepko pomagajo oblikovati novo podobo svojega kraja. Pomahale smo jim v slovo in kamion jih je zapeljal v Dol. Toplice. Zaželele smo jim mnogo uspehov pri njihovem delu, zaželele jim pa tudi: na svidenje!

S. M.

Koncert Doma JLA v Novem mestu

Dom JLA v Novem mestu je priredil v petek, 14. junija v svoji dvorani koncert združenih orkestrov JLA in PD Dušan Jereb. Koncert je bil brez dvoma za nas Novomeščane v letošnji sezoni prav lepa prireditev in smo zanjo dirigentu Josipu Jankoviču in obema orkestroma zelo hvaležni.

Na programu, ki je bil zelo dobro sestavljen, so bili: Verdijeva uvertura k operi Nebukadnezar, Mozartov koncert za fagot in orkester v B-duru, Intermezzo iz Sascagnijeve opere Cavaleria Rusticana, Jenkova uvertura Srbkinja, M. Ipolitov-Ivanova Kmečki prizor iz Kavkaške suite in odlomki iz Leharjeve operete Vesela vdova.

Osrednja točka programa je bil Mozartov koncert za fagot in orkester. Kot solist je nastopil dirigent Josip Jankovič, ki obvlada fagot izvrstno in je mojstrsko odigral solistični del tega koncerta. Kadenca je bila izvedena briljantno in v kantileni je pokazal solist pravilno pojmovanje Mozartove muzike. Cel koncert je izvedel v pravem Mozartovem stilu in ga je občinstvo nagradilo z zasluženim odobravanjem.

Tudi ostale točke tega simfoničnega koncerta so bile izvedene s precizno natančnostjo in finim niansiranjem. Naravnost vzorna so bila stopnjevanja in prehodi iz PP-simov do polzvenečih FF-simov.

Pri Intermezzu iz Cavalerie Rusticane bi bilo nemara umestno pritegniti klavir, da bi nadomestil harfo, ki je pri tej skladbi neobhodno potrebna.

Koncert je vsestransko zelo uspel in dirigentu kakor članom dveh orkestrov moramo izreči vse priznanje za njihov trud in moramo biti hvaležni za užitek, ki so nam ga nudili.

Takih koncertov si še želimo in upamo, da bomo v prihodnji sezoni imeli večkrat priložnost slišati koncerte obeh združenih orkestrov. **M.**

Koncert v Kostanjevici

Opozarjamo vse ljubitelje lepe slovenske pesmi v Kostanjevici in okolici na gostovanje znanega Slovenskega okteta iz Ljubljane, ki bo v nedeljo 30. junija 1957 popoldne ob 15. uri v Domu kulture v Kostanjevici. Vstopnice so v predprodaji v trafiki Pavlenč. Ne zamudite izrednega umetniškega užitka, ki vam ga bo pripravil priznani oktet!

Zdenka Golob-Borčič: MOTIV PRI MALEM SLATNIKU

Delo šolskega odbora v Dragatušu

Kako upravljamo v šolstvu. — Boljši učni uspehi: leta 1955 je izdelalo v dragatuški šoli 78% učencev, lani 83% in letos 89%. — Posebna skrb za vojne sirote

Šolski odbor v Dragatušu se je sestal ob koncu letošnjega šolskega leta ter analiziral učne uspehe na osemrazredni osnovni šoli. Rezultat šolskega leta 1956-57 je zelo dober, saj je od skupnega števila 181 učencev z uspehom zaključilo razred 161 učencev ali 89 odstotkov, kar je gotovo v višini povprečja — če ne više — na območju občine Črnomelj. Učiteljski kader je posvečal veliko pozornost številnim vojnim sirotam, od katerih ni nihče ocenjen negativno. Upravitelj šole tov. Stane Žula je ugotovil, da je velik odtok šolske mladine v gimnazijo, pri čemer pa starši precej grešе, ker se prej ne posvetujejo z vzgojitelji svojih otrok. Ugotovljeno je namreč, da se jih gre precejšnje število učit poklica po končanem IV. razredu gimnazije, namesto da bi nadaljevali šolanje v višjih razredih osnovne šole, pri čemer bi bilo staršem prihranjeno precej stroškov. V splošnem pa je za mladino, ki konča šolo, na območju občine Črnomelj na razpolago zelo malo učnih mest in se jo zato usmerja v kmetijske šole.

Predsednik šolskega odbora tov. Franc Štajdohar je izrekel priznanje učiteljskemu osebju, ki je v splošnem pokazalo v preteklem šolskem letu veliko prizadevanja in požrtvovalnosti.

Odbor je ugotovil, da je sedaj, ko so se zaprla šolska vrata, njegova naloga spremljati življenje in delo mladine tudi v počitnicah. Zaradi pomanjkanja finančnih sredstev bo odšlo v kolonije le 7 otrok, medtem ko bo glede ostalih v kratkem ponovno razpravljal. Skušal bo namreč pripraviti otrokom primerno razvedrilo na skupnem letovanju ob Kolpi.

Odbor pa čaka še ena težka naloga: kako pripraviti in urediti učilnice za novo šolsko leto. Pričakujejo, da se bo v šolskem letu 1957-58 vpisalo okoli 200 učencev in pri tej ugotovitvi se mora človek resno zamisliti. Dragatuš je namreč danes brez šolskega poslopja, saj mu ga je pobrala vojna vihra hkrati z opremo in učili. Utesnjevanje dosedanjih razredov v zadružnem domu, železniški stavbi zgrajeni za postajališče in v privatni hiši ne more zadovoljiti niti še tako malo zahtevnega učenca in vzgojitelja — zlasti še, ker Dragatuš upravičeno pričakuje z ozirom na osrednjo lego tega belokranjskega področja, da mu bo z novo šolsko reformo priznana 8 letka.

Ob zaključku je odbor sklenil zaprositi kolektiv Rudnika Kanižarica, da prevzame patronat nad to šolo. Nad 30 rudarjev je iz tega območja in bo tako dosežena najboljša povezava industrije z vasjo in obratno.

Pb.

Les uspeh novomeških maturantov

Na novomeški gimnaziji je bila letos matura od 12. do 21. junija. Predsednik maturitetne komisije je bil znani mladinski pisatelj Tone Seliškar. Od 32 kandidatov, ki so bili pripuščeni k izpitu, je komisija priznala zrelost 31 kandidatom in kandidatinjam. 47 % od teh je napravilo maturo z odličnim ali prav dobrim uspehom. Ob zaključku izpita je pisatelj T. Seliškar v prisrčnem nagovoru čestital mladim maturantom k doseženemu uspehu in jih opozoril, naj široko znanje, ki so ga pokazali pri maturi, uspešno uporabijo za napredek naše socialistične skupnosti. Hkrati jih je spomnil na mlade borce, ki so v času NOB žrtvovali najdražje, ker so imeli, ko so pomagali ustvarjati pogoje, v katerih lahko današnja mladina uveljavlja svoje sposobnosti.

Iz novomeške gimnazije je odslej odšlo že mnogo priznanih strokovnjakov - tehnikov, pravnikov, pedagogov, umetnikov in politikov. Tudi večina letošnjih maturantov namerava nadaljevati študij na visokih šolah in sicer: v raznih tehničnih strokah 11 (5 od teh kemijo), pravo 5, vojno akademijo 4, medicino, farmacijo in gozdarstvo po 3 in veterino 2.

Skoraj vsi maturanti so v nedeljo odšli za mesec v mladinsko delovno brigado, da tam pokažejo tudi svoje fizične sposobnosti. Želimo jim uspehe pri delu, nato pa prijeten oddih!

M. D.

Potrošniški sveti

Do začetka letošnjega leta je bilo v državi ustanovljenih 1.853 potrošniških svetov, od teh v Srbiji 483, nt Hrvatskem 500, v Bosni in Hercegovini 165, v Makedoniji 146, v Sloveniji 527 in v Črni gori 38. Ustanavljanje potrošniških svetov napreduje počasi in neenakomerno. Tam, kjer so se sveti razvili in uspešno delujejo, se že poznajo uspehi njihovega sodelovanja z organi upravljanja v trgovinah.

Veselje in radost ob „Janku in Metki“

To je bilo veselja v novomeškem Domu Ljudske prosvete 17. in 18. julija popoldne, zvečer (18. julija), pri predstavi za odrasle, pa prisrčne radosti. Janko in Metka je pač pravljica, ki jo pozna vsak otrok in odrasel, kadar pa taka pravljica zaživi na odru, je za mlade oči in ušesa še dvakrat lepša, zlasti ker so, razen štirih vlog, igrali samo otroci, in — mirno lahko potrdimo — izvrstno igrali, tako da je bilo dovolj zadovoljstva na obeh straneh: pri gledalcih, majhnih in odraslih, in pri igralcih, ki so po tolikih napornih vajah poželi na koncu zvrhano mero priznanja.

»Janko in Metka«, v dramatizaciji Modra-Ajleca, je pripravila mladinska igralska družina v sklopu PD Dušan Jereb in s podporo novomeškega Društva prijateljev mladine, režirala je **Mara Glonar**, sceno je oskrbel **akad. slikar Bogdan Borčič**, glasbo **Ernest Jazbec**, oblekce pa so napravili v **Mestni šivalnici**. Zahtevno režisersko delo (z 28 otroci!) je Glonarjeva opravila res uspešno in domiselno, z nekaterimi črtanji teksta pa dala uprizoritvi bolj zgoščeno in enovitejšo podobo, scenarist Borčič je (s skromnimi razpoložljivimi sredstvi) naredil učinkovito, prikupno, umetniško izdelano sceno.

In kaj naj povemo za mlade igralce — učence od 1. do 4. razreda osnovne šole? **Le pohvaliti jih moramo in pri tem spet izreči priznanje prizadevnosti režiserke: jasna, čista in pravilna izgovorjava** (še posebej to velja za Janka in Metko) in **lepa vigranost celotnega mladega kolektiva v vseh prizorih in posameznostih.**

Glavni vlogi sta igrali **Jelka Pirkovič** (Janko) in **Irenca Glonar** (Metka); obe sta svoji zahtevni vlogi zaigrali resnično lepo, s pravim igralskim talentom. Druge vloge: **Tomaž Kobe** svoji zahtevni vlogi zaigrali resnično lepo, s pravim igralskim talentom. Druge večje vloge so imeli **Tomaž Kobe** (Rogač) in **Neda Križanec** (Rogaček), **Nataša Sitar** (Smrtoglavka) in **Nataša Škrt** (Veščica), **Vičič Katja** (Pikapolonica) in **Mojca Šali** (Pikica), Kresnice so predstavljale **Irena Andoljšek, Maja Glonar, Mojca Modic, Tatjana Sajevic** in **Alenka Taufer**, družino veveric **Anka Andrijanič, Milena Jenič** in **Sonja Škof**, metulja sta bili **Polonca Kobe** in **Vasja Sotlar**, sončni žarki **Renata Bačer, Zorica** in **Zlatka Brumat** in **Jelica Jakopec**. Volka je predstavljal **Jože Smodej**, koža Murija **Iztok Peroci**, sovo **Borut Perhavec**, sonce **Karmen Marinček**, bukev **Silva Bele**, tuleči veter je bil pa **Marko Picek**. — Med to »množico« so posebno dobro igrali Rogač in Rogaček (Tomo Kobe in Neda Križanec), Smrtoglavka (Nataša Sitar), Pikica (Mojca Šali) in pa volk (Jože Smodej) in kuža Muri (Iztok Peroci), ki sta mladim in velikim gledalcem izvabila mnogo smeha. Posebej je še treba omeniti rajanje in petje kresnic.

Vloge odraslih so podali **Marija Šali** (čarovnica Črna noč), **Mara Glonar** (mačeha), **Riko Urh** (oče) in **Franc Štirn** (stric Matevž).

Bila je to lepa, izpiljena in prisrčna predstava. Režiser, igralci, scenarist in vsi drugi, ki so kakor koli pomagali, zaslužijo priznanje in pohvalo. Pa tudi Društvo prijateljev mladine, ki je omogočilo igro. Otrokom so pripravili veliko veselje. Jeseni bodo Janka in Metko ponavljali tudi za okoliške šole.

Zgledni rejnici

Rejenca Vidka in Lojzek (sestrica in bratec)

Po končanem roditeljskem sestanku v Gor. Vrhpolju je bilo učiteljstvo priča zelo ljubkemu prizoru. K tovarišici Albini Kranjčevi, naši znani in spoštovani partizanski materi, sta pritekli dve lepo oblečeni majhni deklici—rejenki. Sedemletna Anica že pet let uživa ljubezen dobre matere. Dve leti staro jo je Kranjčeva mama vzela v oskrbo in letos hodi že v prvi razred. Druga rejenka, pet letna, zelo slabotna Vida, je sedaj drugo leto v Vrhpolju, kjer se pri Kranjčevih prav dobro počuti. Njen mlajši bratec Lojzek je tudi dobro spravljen pri Grubarjevi mami.

Med živahnim razgovorom je rejenka Anica sedla na klop h Kranjčevi mami in se zaupno stisnila k njej. Mati je poklicala k sebi še Vidko. Majhno bedno punčko je vzela v naročje in jo božala po redkih laskih. Tedaj so se prej tako nasmejane očke male Anice zalile s solzami. Za hrbtom Kranjčeve mame se je zaslišalo tiho, pritajeno ihtenje. »No, Anica, ne jokaj, saj veš da sta obe moji«, se je mirno oglasila Kranjčeva mama in še Anico stisnila v svoj topli objem. »Tako je večkrat«, nam je pojasnjevala. »Radi me imata in Anica, ki je res že kar naša, se boji, da bi bila mamina ljubezen deljena«. Kljub tej bojazni pa ima malo Vidko zelo rada. Prisrčno ljubek je bil prizor, ko sta se obe deklici, sedaj spet veseli in nasmejani, stiskali k svoji ljubljeni rednici in ko je mali navihani Lojzek objemal in poljubljal Grubarjevo mamo.

Anica in Vidka, oskrbovanki Kranjčeve mame v Gor. Vrhpolju

Srečni so rejenčki, če najdejo tako topel dom in take dobre »matere«.

V.

Dr. Valter Krušič:

Kaj morajo starši vedeti o zobovju svojih otrok

(Prenos s 3. strani)

zobovja, posebno ne z uporabo trdih ščetk.

Kdaj izraščajo otrokom stalni zobje? Prav pri tem vprašanju opažam vsak dan veliko nevednost staršev. Matere namreč mislijo, da izrastejo najprej prednji sekalci. To je huda zmota. Kajti pred izrastjo prednjih sekalcev izraste že v 6. letu prvi kočnik. Ta kočnik je stalen zob in nima mlečnega prednika. Prav zato večina mater šteje ta kočnik k mlečnemu zobovju in se po navadi silno začudijo, ko jim zobozdravnik pojasni, da so ti prvi stalni kočniki že vsi zapadli zobni gnilobi. Zanimivo je, da najdemo skoraj pri 80% otrok v 8. letu starosti hudo kariozne vse štiri stalne kočnike. Ti prvi stalni kočniki so že po svoji strukturi manj odporni proti vsemu, kar povzroča zobno gnilobo; zaradi nevednosti staršev in nezadostne ustne higiene še celo radi zapadajo karioznemu procesu. Zato naj si matere zapomnijo, da izrašča že proti koncu petega leta tik za falango že obstoječih mlečnih zob prvi stalni kočnik, na katerega moramo prav posebno paziti.

Kakšna naj bo ustna higiena? Brž ko začno otroku rasti mlečni zobje, morajo matere pričeti s čiščenjem teh zob, seveda ne s trdimi zobnimi ščetkami, marveč z gazo, ki jo namočimo v kamilicah, ovijemo okoli kazalca in očistimo mlečne zobe vsen naslag. Šele proti koncu tretjega leta, ko so otroku izrastli vsi mlečni zobje, začnemo rabiti zobno ščetko in zobni prašek ali zobno kremo. Ščetke naj bodo mehke in majhne. Firma Nikola Vetnič v Osijeku izdeluje prav lične zobne ščetke za otroke. Zobna ščetka namreč ne sme imeti najlonskih res, ampak mora biti iz prašičjih ščetin. Te mnogo manj kvarijo pri čiščenju zobno sklenino, ki je pri mlečnem zobovju izredno tanka. Glede uporabe zobnih praškov in zobnih krem bi priporočal staršem zobno kremo Džips ali pa zobno kremo Higyea. Ti dve kremi sta pri nas na stomatološki kliniki preizkušeni in sta po našem mnenju najboljši. Na vsak način pa priporočamo staršem, da ne hranijo otrok izključno z mehko, kašasto hrano. Pri žvečenju trde hrane, n. pr. dva dni starega kruha, jabolka i. t. d. taka hrana že sama mehanično čisti zobovje. S tem, kot pravimo, fiziološkim aktom čiščenja se odstranijo s površine zob vse naslage, ki so lahko vzrok razvoju zobne gnilobe. Nikoli ne moremo dovolj poudariti izredne važnosti hranjenja otrok od prvega leta naprej z grobo zrnato hrano, ki zahteva maksimalno funkcijo zobovja in pa žvekalnih mišic. Kajti človek je po naravi ustvarjen za to, da žveči hrano, da uporablja zobovje v ta namen, in če je hrana taka, da mu tega ni treba, zobovje zaradi pomanjkanja fiziološkega čiščenja prav lahko zapade zobni gnilobi.

Kako odvaditi otroka sesati palček? Mnogokrat pripeljejo otroka starši k zobozdravniku s prošnjo, naj jim svetuje, kako naj bi se otrok odvadil sesati prste. Sesanje namreč zobe v času ko otroku že izraščajo, usmerja v napačno smer. Večinoma pripeljejo starši otroka k nam nekako šele v četrtem letu, ko se že vidijo posledice sesanja na zobnem loku. Navadno so sprednji zgornji zobje poševno naprej pomaknjeni, sprednji spodnji zobje pa nazaj. Vedno pa ni tako, ker so spremembe zobnega loka odvisne v veliki meri od načina, kako in katere prste otrok sesa. Navadno se otroci do 6. leta starosti, to je do pričetka rasti stalnega zobovja, odvadijo sesati prste. Vendar pa je mnogo otrok (30%), ki sesajo prste še dalje. Bistvene važnosti je, da odvadimo sesanja prstov, preden izraste stalno zobovje. Morebitne anomalije mlečnega zobovja zaradi sesanja prstov nimajo prav nobenega vpliva na oblikovanje zobnega loka stalnega zobovja. Če se res staršem posreči odvaditi otroka sesanje prstov do konca petega leta, se jim ni treba bati anomalij zobnega loka stalnega zobovja. Znane so vsem staršem metode, ki so se še uporabljale pred 50 leti pri odvajanju otroka sesanja prstov. Prste so namazali z grekimi snovmi, oblekli rokavice s palčnikom itd. Popolnoma nepravilna metoda pa je, da groze starši otroku, ki duda prst, da mu bodo prste odrezali. To je neprimerno in se ne ujema z modernimi psihološkimi nazori. Starši navadno ne morejo odpraviti te razvade, ker nimajo dovolj avtoritete. Treba je najti osebo, pa bodisi, da je to zobozdravnik, učitelj ali pa kdorkoli drug, ki bo imel dovolj vpliva na otroka. Taki osebi se bo s prav rahlim posegom v otrokovo psiho posrečilo odpraviti grdo razvado. Treba je mnogokrat otrokovo psiho tudi podpreti, tako da dobi otrok obcutek možatosti. S takim otrokom moramo skleniti pismeno pogodbo, da se bo odvadil sesanja prstov. Po navadi zadostuje lepa beseda in ima mnogo več uspeha kot pa strogost in grožnja. Ni malo primerov, ko je nepravilen psihološki postopek povzročil težke psihične okvare pri otroku.

Ali je potrebno plombirati mlečno zobovje? To nas matere sprašujejo vsak dan. Plombirati je treba mlečno zobovje že od najranejše mladosti, kajti če plombiramo najmanjšo karies, se nikoli ne more zgoditi, da bi se živec razkrojil, mlečni zob odmrl in se vnel v koreninskem območju, kar bi nas prisililo, da zob izpulimo. Mlečno zobovje moramo kar najdalje ohraniti v ustih otroka, kajti ti zobje nam jamčijo prostor za kasnejši stalni zob. Brž ko pa smo morali mlečni zob žrtvovati, se prav lahko zgodi, da se sosednja dva mlečnjaka pomakneta v to vrzel ter s tem zapreta oziroma zmanjšata prostor, ki je namenjen stalnemu zobu. S tem pa se pojavijo komplikacije pri rasti stalnih zob, ki sedaj nimajo dovolj prostora, da bi se v zobnem loku postavili v pravilen položaj, oziroma sploh nimajo prostora, kjer bi izrastli. Taki gnili mlečni zobje lahko okužijo tudi stalne zobe in nam s tem napravijo veliko škodo. Pri stanju, ki vlada na področju naše republike v zobozdravstvu, pa je seveda nemogoče, da bi se malo število terapevtov, ki komaj sproti plombira stalno zobovje, lotilo tudi plombiranja mlečnih zob. Preteklo bo še nekoliko let, da bomo imeli zadostno število zobozdravnikov.

Kdaj naj otroka pripeljemo k zobozdravniku? Otroka je treba pripeljati k zobozdravniku tedaj, kadar ga zobje ne bolijo. S tem hočemo reči, da moramo otroka od tretjega leta starosti dalje dvakrat na leto peljati z zobozdravniku. Kajti le v tem primeru bomo lahko popravili vse manjše defekte na mlečnem in tudi že na stalnem zobovju še v sami kali. S prav majhnim zobozdravniškovim trudom in ob neznatnih otrokovih bolečinah bo stvar v obojestransko zadovoljstvo hitro rešena. To je važno tudi v psihološkem pogledu, ker počasi z najmanjšimi posegi pripravljamo otroka na večje posege, ga s tem sistematično vzgajamo v dobrega pacienta. Če pa počakamo, da dobi otrok hude bolečine, se ne moremo čuditi, da je poseg boleč in da se bo otrok še dolgo časa upiral in ne bo hotel k zobozdravniku.

Uboga, nesrečna gospa...

»Oh, ljuba gospa, lepo vas prosim, posodite mi nekaj denarja! Samo borih trideset tisočakov! Tako sem nesrečna...«

In ubogi, nesrečni gospe — prosilki, se ulijejo iz oči solze, ko grah debele solze, in lijejo po licih, po našminkanih ustnicah ko neusahljiv slap.

»Toda, saj vendar...«

»Oh, vem, kaj hočete reči: mož ima dobro plačo, lepo službo, odgovorno službo. Res je, moja ljuba gospa. Ampak pomislite, kaj se mi je zgodilo: mož mi je dal denar za gospodinjstvo; dala sem ga v žep, ta denar, šla v mesto in — vse tisočake zgubila. Ne upam se možu povedati. Pomagajte mi gospa, lepo vas prosim, saj imate tako srce, saj razumete, da se mu res ne upam povedati. Le za teden dni mi posodite, bom res že prinesla nazaj. Le trideset tisočakov, od srca vas prosim!«

Gospe prosilki dero solze, kamnu bi se zasmilila. Kako ne bi ganilo naprošenke. Res nima bogve kaj; z varčnostjo si je prihranila nekaj tisočakov, ampak trideset jih pa ni. Kaj naj stori? Solze ji zableste od sočutja nad nesrečno revo, ki je izgubila denar, pa se ne upa povedati možu. Natančno je res ne pozna; ve, da stanuje v mestu, da njen mož ni v slabi službi. Da, pomagati ji mora.

»Počakajte malo gospa!« ji pravi, »bom takoj nazaj!«

In žrtev »nesrečne gospe« pohiti k sosedom znancem. »Posodite mi nekaj tisočakov. Ta in ta me prosi za posojilo, izgubila je denar,« itd

»Veste, prav rad bi vam posodil, ampak...«

In sosed začne govoriti o »ubogi gospe« in odpre svoji sosedi oči. Konec: »uboga gospa« odide z dolgim nosom in brez tisočakov, katere si je hotela naprošena gospa izposoditi, da bi lahko posodila nji.

Zgodba se ponovi kmalu kmalu spet, malce drugačno.

»Za božjo voljo, gospa (seveda je sedaj naprošena gospa druga), pomagajte mi! Mož mi je prinesel denar, dala sem ga v časopis, pa veste, kaj se je zgodilo? Nekdo naših je vrgel časopis v ogenj, z njim pa tudi denar, ki sem ga imela v njem! Kaj naj storim? Saj veste, saj razumete, možu se ne upam povedati. Toliko in toliko tisočakov... Če mi ne pomagate, mi ni več živeti, v Krko moram!«

Oh, nesrečna je, reva! — si misli dobrosrčna žena. Saj si bo res kaj prizadejala...

In gre, prebrska listnico in še predale. No spravila je vsoto skupaj. Nedavno je prodala nekaj stvari; nujno potrebuje, saj bi rada kupila za gospodinjstvo to in ono.

»Na vzemite in se potolažite!« pravi ganjeno, »nesrečni gospe«. »Lepo prosim vas, čimprej mi vrnite, res potrebujem...«

»Oh, plemenita gospa, brez skrbi; le nekaj dni, le teden dni!« In prosilki se spet ulijejo solze, tokrat solze hvaležnosti nad človeško dobroto. Saj pravim, še kamen bi ganile te solze, te prošnje, in ta nepopisna zahvala, pa človeka ne bi, ki ima srce in dušo in sočutje za bližnjega v potrebi.

Z ihto, kar nič ne ustreza potoku solza in zahvali, si nesrečna gospa stlači izposojeni denar v torbico in odhiti ko burja na ulico. »Kako hiti revica domov, da bo čimprej dala denar na svoje mesto«, si misli dobrosrčna žrtev nesrečne gospe.

Nerečna gospa pa lepo zlagoma koraka po ulici navkreber; oči so ji sedaj suhe ko zemlja v poletnem soncu, možganj ji pa obratujejo kot stroj in kujejo nove načrte: »Aha, pa sem jo! Čakaj, čakaj, kdo je pa sedaj na vrsti, da ga okrog prinesem? Hm... ta pa ta...«

Spodaj v mestu pa dobrosrčna žena zaman čaka, da ji nesrečna gospa vrne denar, saj ga tako potrebuje, in druga dobrosrčna žrtev kolne ko pet Turkov, ker je šla »tej prekleti babi na lim«. Seveda: zasmilila se mu je, mislil je, da je res v taki potrebi...

Nesrečna gospa je začela globoko misliti. Hm, tja ne morem več, tja tudi ne. Smola... Ampak v prefrigani glavi se je je porodil nov načrt. Treba se je modernizirati, poseči v široki svet. Tako je, na delo...

In nesrečna gospa je šla v nov in drugačen napad. Za tarčo so Amerikanci, ki pridejo na obisk v staro domovino in se ustavijo v Novem mestu...

Povejte, če ni to ganljiva zgodba: uboga, nesrečna gospa; mož ima samo dober položaj in lepo plačo, dajmo, pomagajmo si nekako, saj so še dobrosrčni, za nesrečo bližnjega sočutni ljudje na svetu. Bodo že nasedli...

To se je zgodilo in se še godi v lepi dolenjski metropoli, ko je sneg pokrival ulice, ko je prelepa pomlad v zelenje zagrnila Kolonijo in sedaj, ko v Koloniji tako bohotno cveto nageljni...

Novice iz Dolenjskih Toplic

Da bi imeli kopališki gostje in prebivalci Toplic in okolice tudi v času popravila doma redne predstave, je uprava kina uredila predvajanje filmov na prostem pred zadružnim domom, kjer je prostor lepo urejen in so predstave posebno v poletnih mesecih še bolj prikladne.

Po dolgotrajni borbi in pisanju o zadružnem domu, ki ga je napadla lesna goba, se je vendar pričelo z delom. Delo je prevzelo podjetje Pionir — Remont iz Novega mesta. Upamo, da bo dom kmalu popravljen in goba odstranjena.

Kopališka sezona v Dol. Toplicah je v polnem razmahu, zdravilišče je polno zasedeno, škoda je le, da vreme tako pogosto nagaja. Uprava zdravilišča se vsestransko zanima, da bi se gostje čim bolje počutili. Park pred zdraviliščem je zelo lepo urejen; urejujejo tudi spodnji — veliki park. Potrebno pa bi bilo, da bi imeli prebivalci, posebno okoličani, malo več in boljšega odnosa do parka! Posebno veliko škode delajo ponočnjaki, ki kvarijo klopi in ostalo v parku. Take zlikovce bi bilo potrebno kaznovati. Mimoidoči, ki koristijo bližnjico proti Meniški vasi, pa naj bi koristili le eno pot, ne pa da so naredili več poti in vse shodijo, saj s tem delajo samo škodo skupnosti in sebi, ker si s svojim nekulturnim delom kvarijo ugled. -C.

Slovo od Karla Gregorca

V četrtek 6. junija nas je presunila vest o nenadni smrti Karla Gregorca, uslužbenca KZ Dol. Toplice. Pokojnik je bil vsestransko aktiven, z veseljem je delal v vseh organizacijah in društvih. Najbolj priljubljeno pa mu je bilo gasilstvo, v katerega je vložil, posebno po vojni, veliko truda. Z njim je zgubilo PGD Dol. Toplice dolgoletnega predsednika, organizatorja in dobrega člana. Prerana smrt ga je iztrgala iz naših vrst v največjem zaletu njegovega dela. Pokojni Gregorc je bil rojen 14. VII. 1910 v Dol. Toplicah, kjer je tudi živel do svoje smrti. V gasilske vrste se je vključil že leta 1928 kot 18 letni mladenič ter je izstopil leta 1935, ko je bilo v gasilskih vrstah trenje in so se godile razne politične nepravilnosti.

Takoj po osvoboditvi mu je ljudska oblast poverila dolžnost ponovnega organiziranja gasilstva v Dol. Toplicah. Od začetka je bil poveljnik, nato pa do smrti predsednik PGD. Bil je tudi dolgoletni član Okrajne gasilske zveze Novo mesto in nekaj časa poveljnik občinske gasilske zveze Straža-Toplice. V svojem 26 letnem delu v gasilstvu, katero je tako ljubil in ga z velikim veseljem vodil, je prejel za svoj trud Gasilsko priznanje III. stopnje GZ LRS, Gasilsko priznanje III. stopnje GZ FLRJ in Gasilsko priznanje II. stopnje GZ LRS.

Kako je bil priljubljen med gasilci je pokazala tudi velika udeležba na njegovi zadnji poti in pa številni venci, ki so jih prinesla društva in ostale organizacije, ter šopki cvetja, ki so mu jih položili posamezniki.

Sprevod so organizirali domači gasilci s pomočjo občinske gasilske zveze in kmetijske zadruge. Sodelovalo je nad 100 uniformiranih gasilcev, godba in pevci iz Novega mesta, ter veliko število znancev in sovaščanov.

Od pokojnika se je pred domačo hišo poslovil tajnik PGD tov. Albin Barbič. Pri odprtem grobu pa so se poslovili še Erno Sali v imenu KZ. Predstavnik okrajne gasilske zveze in Tone Strniša v imenu množičnih organizacij Dol. Toplic.

Društvo je s Karlom Gregorcem zgubilo zvestega člana ter dobrega predsednika in ga bo ohranilo v trajnem spominu. — C.

Pred festivalom v Ljubljani

Priprave telovadnih društev okrajne zveze Partizan Novo mesto v polnem razmahu. — Prijavljenih je nad 1000 udeležencev — V Ljubljano bo vozil posebni vlak

Le še nekaj dni nas loči od naše največje letošnje prireditve. Prireditve, ki tečejo že več mesecev, se sedaj približujejo kraju. Vsa društva so prav pridno vadila zletne vaje in posebno sestavo »Vadba na vaški poljani,« katero so z velikim uspehom izvajali na nedavnem zletu »Bratstva in enotnosti« v Bihaču. Razen tega so se nad vse vestno pripravljali za tekmovanje v partizanskem mnogoboju in mnogoboju na orodju. Uprava okr. Zveze društ. uprave, vodniki imajo polne roke dela. Kako tudi ne: ne bo šala oskrbeti potrebne kroje, prevoze, prehrano, prenočišča, dopuste in še kaj. Neumorni zvezni inštruktor je stalno pri društvih, nadzoruje vadbo, popravlja in »pili«, da bo vse tako, kot si zamišlja in želi prireditelj.

POTEK PRIPRAV PO POSAMEZNIH DRUŠTVIH

METLIKA je zaključek priprav za festival združila s proslavo 50-letnice telovadnega društva. Na zelo uspelem telovadnem nastopu so ob sodelovanju društev Črnomelj in Semič nastopali vsi oddelki od dece do starejšega članstva. Število nastopajočih obeta, da se bo Bela krajina udeležila festivala z rekordno skupino dobro pripravljenih telovadcev.

ČRNOMELJ je deloma že prebolel nedavno manjšo krizo: stanje v društvu se vsak dan zboljšuje. Festivala se bosta vestno udeležila le oddelka pionirk in mladink z zletnimi vajami, več vrst pa bo tekmovalo v posameznih panogah, zlasti v malem rokometu, ki ima v Črnomlju že precejšnjo tradicijo in dober sloves.

SEMIČ se je pripravljal z vsemi oddelki, prav tako kot Metlika. Ima dosti težav s svojim članstvom, ki odhaja za zaslužkom v Črnomelj ali pa je vezan na delo pri kmečkih gospodarstvih. Kljub temu so priprave za festival zelo živahne. Pred odhodom v Ljubljano bodo vsi oddelki opravili prihodnjo nedeljo zadnjo preizkušnjo na društvenem telovadnem nastopu.

KOSTANJEVICA vodi najresnejše priprave z vsemi oddelki, razen članskih, ki še ne delujejo. Na lepo urejenem telovadišču se dnevno vrste oddelek za oddelkom, drug hoče biti boljši od drugega. O resnosti priprav priča tudi telovadni nastop. Glede denarnih sredstev za popravilo doma je do sedaj ostalo samo pri obljubah. Toda to samo mimogrede, ker to ne spada v priprave za festival.

DOL. TOPLICE se pripravljajo na festival le z oddelkom pionirk in mladink. Ostali oddelki se ne pripravljajo, ker ni vodnikov.

ŠENTJERNEJ je z oddelki pionirjev in pionirk ter mladincev in mladink v zletnih vajah dobro pripravljen za festival, razen tega pa bo dal na prireditev tudi dve skupini za »Vadbo na vaški poljani«.

MIRNA PEČ je priprave izvedla v enakem obsegu. Upati je, da se bodo obstoječi oddelki sčasoma okrepili ter pričeli z delom tudi članski.

OTOČEC OB KRKI ima pripravljen le oddelek pionirk, za druge oddelke nima vodnikov. Stanje se bo verjetno zboljšalo, ko bo dokončno urejeno letno telovadišče, ki ga prav sedaj urejajo.

STOPIČE deluje šele od pomladi, vendar ima že oddelke pionirjev in pionirk ter mladincev in mladink, ki so se z vso resnostjo lotili priprav.

TREBNJE bo poslalo v Ljubljano več dobro pripravljenih telovadcev vseh oddelkov ter tekmovalce v mnogobojih. Priprave za Bihač in Ljubljano so vadbo poživile, pa tudi oddelki so porasli.

MIRNA je v letošnjem letu naredila velik vzpon. Dobri vodniki in predstoječe prireditve so dali vadbi precej poleta, tako da so vsi oddelki vzorno pripravljeni. O dobrih pripravah priča tudi uspeli telovadni nastop.

MOKRONOG ima težave z vodniki, predvsem pa s financami. Obstoječi oddelki so se vestno pripravljali. Verjetno bodo potegnili za seboj še ostalo mladino, ki do sedaj še ni našla poti v telovadne vrste.

STRAŽA — VAVTA VAS nima nič boljšega položaja. Redki posamezniki ne zmorejo vsega. Želeti bi bilo, da bi se z razvojem samega kraja enako krepko razvijala tudi telovadna organizacija.

ŽUŽEMBERK spada prav gotovo med najbolj delavna društva. Čeprav si gradi lasten dom — ne zanemarja redne vadbe, ki je pri vseh oddelkih prav živahna. Za izdatno udeležbo v Ljubljani jamči društvena uprava in vodniški zbor.

NOVO MESTO ob izkoriščanju vseh pogojev, ki jih ima za redno vadbo, sicer počasi, toda vztrajno in zanesljivo napreduje tako po številu članstva, kakor tudi po kvaliteti. Zlasti močni so oddelki mladincev in mladink ter pionirjev in pionirk. V Ljubljano bo potovala najštevilnejša skupina, v kateri bodo telovadci zletnih vaj in »Vadbe na vaški poljani« ter tekmovalne vrste in posamezniki za razna tekmovanja, ki bodo na programu v dneh festivala

LEP NASTOP V SEMIČU

Skoraj 300 ljudi si je v nedeljo popoldne ogledalo letni telovadni nastop semiškega Partizana, na katerem so sodelovali kot gostje tudi člani društev iz Metlike, Črnomlja in Novega mesta. Nastopilo je okoli 180 članov in članic vseh oddelkov z 11 točkami. Najštevilnejši je bil oddelek 36 članic, ki so nastopile v zelo lepih skladnih vajah; med njimi so bile tudi matere in mnogo starejše tovarišice, ki so z disciplininiranim nastopom in velikim smislom za skupinsko izvajanje prepričljivo pokazale kako ugodno vpliva redna, načrtna telesna vzgoja na razvoj in mladostno svežino človeka. Nastopilo je tudi 32 mladink in 18 starejših članov. Najuspešnejša točka je bil prav nastop starejših članov in članic, mladink in pionirk. Precej slabše pa so nastopili z vajo »Na vaški poljani« mladinci, ker so se preslabo pripravili.

Med nastopajočimi so vzbudili živahen aplavz člani in članice iz Metlike, med katerim je nastopil tudi 62-letni Nace Hočevar, predsednik ObLO Metlika Franc Jakljevič in drugi starejši člani društva. Dali so lep vzgled zavednega dela, kako se člani odbora aktivno vključujejo tudi v telovadne vrste. Njihov nastop je bil navdušenim gledalcem najbolj pri srcu. Dobro so se postavile tudi metliške mladinke na visoki bradlji in vrsta mladink iz Novega mesta na dvovišinski bradlji. V začetku je govoril predsednik semiškega Partizana tovariš Kapš in lepo obrazložil plemenite cilje telesnovzgojnega dela partizanskih društev.

Semič je pozdravil nastop domačega društva z zastavami in zelenjem, povorka pa je bila prav tako toplo sprejeta. Prireditev je bila hkrati vaja za sobotni in nedeljski I. festival telesne kulture v Ljubljani. Zleta sta se udeležila tudi načelnik in tajnik okrajne kveze Partizan.

Po nastopu se je razvila prav uspela in prijetna zabava.

Le mimogrede in holj za pouk na bodočih nastopih društev naj pripomnimo, da gledalci uživajo nad lepimi gibi in vajami nastopajočih, ta užitek pa zelo moti nepotreben kič pri nastopajočih, kot so razni prstani, ure, verižice itd. Disciplinirano obleženi telovadci učinkujejo prav zaradi svoje skromnosti in enotnosti veliko učinkoviteje kot posamezni neresni člani, ki si dovoljujejo razne izjeme. To seveda celotnega dobrega vtisa nastopa v Semiču ni pokvarilo, prav pa bo, če društvena vodstva na bodočih nastopih pazijo tudi na take malenkosti.

— g —

Stari metliški telovadci se niso zatajili

Dolgoletni in požrtvovalni funkcionar Ignac Hočevar je sodeloval tudi na jubilejnem nastopu in na zletu v Semiču

V okviru proslav za 50-letnico ustanovitve prvega telovadnega društva v Metliki so v nedeljo, 9. junija, nastopili prav vsi telovadeči člani metliškega TVD Partizan. V nekaterih točkah so sodelovali tudi mladinci, mladinke in članice TVD iz Semiča.

Tako so cicibani, pionirji, pionirke, mladinci in mladinke pa še člani in članice izvedli vrsto raznih obveznih in neobveznih prostih vaj. Lepe so bile zlasti vaje gimnazijk z rutami in vaje gimnazijskih trojk z drogovi. Prav tako so spretno prikazali svoje akrobatske vaje metliški mladinci, medtem ko so se mladinke lepo uveljavile na visoki gredi in dvovišinski bradlji. Vse pa je presenetil strumen nastop starejših metliških članic in članov, saj so bili med njimi tudi 72-letni Anton Guštin in 60-letna Ignac Hočevar in Anton Hanzelj, ki sta bila to nedeljo edina aktivna člana izmed prvih metliških naraščajnikov pred 49 leti. Z lahkoto in eleganco izvedene proste vaje — razen dveh, treh izjem — so bile po svoji izvedbi lahko za vzor mnogim mlajšim telovadcem.

Vse navzoče pa so navdušile vaje članov na visoki bradlji, na kateri so nastopili tudi trije od predvojnih telovadcev. Mnogo navdušenega odobravanja je požel zlasti že imenovani tov. Ignac Hočevar, ki je svojo težko vajo izvedel prav z mladeniško spretnostjo. —ar

Kranjc spet prvak Črnomlja

Ob udeležbi 14 igralcev je bil pretekli teden brzoturnir za prvenstvo Črnomlja za mesec junij. Sodelovali so domala vsi najmočnejši šahisti Črnomlja, (odsoten je bil le drugokategornik Boris Klemenc), tako da so bile napovedi o končnem izidu zelo različne.

Nekaj presenečenja je zopet pripravil Anton Krajnc, ki je gladko zmagal z 12 točkami in je z dvema točkama naskoka zasluženo osvojil prvo mesto.

Sedanji okrajni brzopotezni šahovski prvak Kobler, je z 10 točkami dosegel drugo mesto.

Ostali znani šahisti našega mesta so se razvrstili takole: Dr. Neubauer Robert, Malarič Tone in Vanovič Kosta si delijo z 9 točkami tretje do peto mesto. Novak Zvone in Bolkovec Boris z doseženimi 8 in pol točke si delita šesto do sedmo mesto, kar priča, da je bila konkurenca in borbe ostre. JP.

DOLENJSKI OBVEŠČEVALEC

Tedenski koledar

Sreda, 26. junija — Gruda.
Četrtek, 27. junija — Ema.
Petek, 28. junij« — Zorana.
Sobota, 29. junija — Peter in Pavel.
Nedelja, 30. junija — Emilija.
Ponedeljek, 1. julija — Bogoslav
Torek, 2. julija — Marija.

LUNA: 27. junija ob 21.53 mlaj.

KINO

»Krka« — Novo mesto: od 25. do 27. 6. poljski film »Pokolenje«. Od 28. 6. do 1. 7. ameriški barvni film »Hondo«.

Dom JLA — Novo mesto: od 25. do 28. 6. ameriški film »Njihove zablode«. 29. in 30. 6. ameriški barvni film »Sin Alibabe«.

»Jadran« — Kočevje: 26. in 27. 6. češki film »Vest«. Od 28. do 30. 6. ameriški barvni film »San Antonio«.

Črnomelj: 25. in 26. 6. italijanski film »Oni iz sanj«. 28. in 30. 6. ameriški barvni film »Saskačevan«.

Metlika: 26. 6. italijanski film »Burja«. 29. in 30. 6. ameriški film »Neumne sanje«.

Kostanjevica: 26. 6. francoski film »Pred potopom«. 30. 6. ruski film »Sadko«.

Žužemberk: 30. 6. italijanski film »Slovo na postaji«.

Dol. Toplice: 29. in 30. 6. ameriški barvni film »Lepotica za milijon dolarjev«.

»Rog« — Straža: 29. in 30. 6. jugoslovanski film »Veliki in mali«.

Trebnje: 22. in 23. 6. angleški film »Berlinska zgodba«.

Šentjernej: 29. in 30. 6. francoski film »Prijateljice noči«.

Mokronog: 29. in 30. 6. angleški barvni film »Očka vrni se«.

MALI OGLASI

Dobro ohranjen šivalni stroj ugodno prodam. Naslov upravi lista (317-57).

Na dražbi 30. 6. ob 14. uri bo naprodaj njiva v Ragovem, primerna za dvoje stavbišč. Prodamo tudi nekaj stavbnih parcel v Šmihelu pri Novem mestu. Pojasnila pri župnem uradu v Šmihelu.

Pes volčjak, temnosive barve, čuje na ime Runo, je ušel v nedeljo opoldne. Ima nagobčnik. Kdor ve za njega, naj takoj sporoči na ODPAD, Novo mesto — telefon 63.

OBVESTILA

KRAJEVNI ODBOR ZB ŠMARJETA pri Novem mestu bo na Dan borca, 4. julija 1957, ob 10. uri dopoldne odkril spominsko ploščo na »Beretičevi« zidanici v Gorenji vasi nad Šmarjeto, kjer je bila leta 1942 partizanska bolnica. Vabimo vse bivše borce — partizane in ostalo prebivalstvo, da na ta dan pohite na mesto odkritja spominske plošče in obude spomine na čase pred 15. leti. Po odkritju spominske plošče bo na tem kraju velik partizanski miting. Zaradi boljše organizacije proslave vabimo delovne kolektive, da do 30. junija 1957 prijavijo krajevnemu odboru ZB Šmarjeta svojo udeležbo. Pridite 4. julija na Dolenjsko. Ne bo Vam žal. — **Krajevni odbor ZB Šmarjeta.**

POZIV

Prosimo vse naročnike, da najpozneje v treh mesecih dvignejo v popravilo prinešeno obutev. Po sklepu delavskega sveta si podjetje pridržuje pravico, da obutev po tem roku proda.

Hkrati obveščamo naše naročnike, da smo preselili delavnico na Prešernov (prejšnji Florijanov trg) in se priporočamo.

SPLOŠNO ČEVLJARSTVO (bivša popravljalnica čevljev) v Novem mestu.

Sprejmemo skladiščne delavce. Plača do 50 din na uro. Prednost imajo tisti, ki lahko dobijo stanovanje v Ljubljani. »Metalka« — Parmova 33 — Ljubljana.

Iščemo električarja z izpitom, veščega vzdrževanja vseh elektroinštalacij v industrijskem obratu. Nastop službe takoj. Ponudbe poslati na »Slovenija vino« Ljubljana — obrat »BELSAD« Črnomelj.

Industrija čevljev Bor — Dolenjske Toplice sprejme večje število kvalificiranih čevljarjev in dve izurjeni prešivalki.

PREKLIC

PREKLIC

Preklicujem žaljive besede, ki sem jih izrekla proti Ivanu Horvatu in Anici Nardinovi iz Dol. Toplic in se jima zahvaljujem, da sta odstopila od tožbe.

Stefka Senica, Suhor — Dol. Toplice

GIBANJE PREBIVALSTVA

NOVO MESTO

V času od 15. do 22. 6. je bilo rojenih 8 dečkov in 4 deklice.

Porok ni bilo.

Umrli so: Pezdirc Karel, električar, 48 let, iz Vojne vasi. Mirkovič Jovan, socialni podpiranec, 77 let, iz Mirne peči. Stupar Ljudmila, gospodinja, 34 let, z Vinkovega vrha. Filipčič Alojzija, gospodinja, 53 let, iz Novega mesta.

GOTNA VAS

Umrli so: Golob Alojz, užitkar, 86 let, iz Stranske vasi.

Iz novomeške porodnišnice

Pretekli teden so v novomeški porodnišnici rodile: Kocjan Minka z Jerman vrha — dečka, Peterlin Majda iz Kočevja — deklico, Brumer Jožefa iz Kočevske Reke — dečka, Turk Jožefa iz Cerovca — dečka, Turk Angela iz Podturna — dečka, Bec Darinka iz Kamenice — dečka, Cvitko Boža iz Kostanjevice — dečka, Košir Amalija iz Ševnice — deklico, Bukovec Hema iz Velike Loke — deklico, Buzečar Ivanka iz Trebnjega — dečka, Stupar Milka z Vinkovega vrha — deklico, Ogulin Stanka s Hriba — deklico, Mejaš Vera iz Kočevja — dečka, Pugelj Angela iz Tržiča — deklico, Grubar Marija iz Javorovice — dečka, Cemiš Štefka iz Novega mesta — deklico, Vodopivec Pavlina iz Družinske vasi — deklico, Vidic Jožefa iz Dobravice — dečka, Povše Jožefa iz Klenovika — dečka, Jerman Zofija iz Kvasice — dečka, Vintar Alojzija iz Smolenje vasi — dečka, Per Alojzija iz Brezovice — deklico, Bratkovič Frančiška iz Mihovega — deklico, Zadkovič Anica iz Novega mesta — dečka, Zajc Anica iz Puščave — deklico, Gril Cvetka iz Regerče vasi — dečka.

KRONIKA + NESREČ

Pretekli teden so se ponesrečili in iskali pomoči v novomeški bolnišnici: **Grahek Janez,** kretničar s Sel pri Otovcu, je padel s kozolca in si poškodoval levo nogo. **Kramaršič Janez,** cestar iz Podhoste, je padel s kolesa in si poškodoval glavo. **Kočevar Alojz,** trgovski pomočnik iz Škocjana je padel s kolesa in si poškodoval desno ključnico. **Josipa Klemenčiča,** odvetnikovega sina iz Mokronoga, je v gozdu pičila kača. **Junc Alojz,** sin čevljarja z Otočca, je padel pod voz in si poškodoval desno nogo. **Zagmajster Miha,** delavec s Poloma, se je s koso usekal v desno nogo. **Obradovića Janka,** posestnika iz Kašta, je T. L. napadel s kamnom in mu poškodoval nos. **Možina Jože,** rudar iz Gabrijel, se je z dvokoničnikom usekal v levo nogo. **Knafelj Dominik** iz Birčne vasi si je z bombo poškodoval telo. **Janeza Kastelica,** posestnika iz Korenitke, je sosed F. O. s sekiro usekal v glavo. **Janc Irena** hči tekstilnega delavca iz Novega mesta, je padla v živo apno in si poškodovala obe nogi in glavo. **Hrastarja Antona,** delavca iz Čemš, je v službi udaril železni drog po glavi. **Campa Branko,** sin delavca iz Prečne, se je z vročo vodo opekel po telesu. **Campa Franc,** užitkar iz Prečne, je padel in si poškodoval desno roko. **Brulc Marija,** hči posestnika iz Brusnic, je na dvorišču padla in si poškodovala desno nogo. **Kovač Ladislav,** rudar iz Vel. Cirnika, si je z žago poškodoval levo roko.

DAN MLADOSTI V KOSTANJEVICI

Prav lepo je predzadnjo nedeljo kostanjeviška mladina počastila svoj praznik — Dan mladosti. Pri občinskem komiteju LMS je bil sestavljen odbor zastopnikov vseh društev in organizacij, ki je povabil k sodelovanju tudi gasilce iz Maribora, padalce JLA, novomeško godbo itd. V soboto zvečer je bila tradicionalna »Beneška noč,« ki je odlično uspela. V nedeljo zjutraj je bila skozi mesto parada, kakršne v Kostanjevici še ni bilo; več kot 40 zastav so nosili vojaki, igrala je godba, nastopili so pa pionirji, mladina, gasilci, padalci, predstavniki društev, oblasti, motoristi in drugi. Po paradi so imeli mariborski gasilci uspele mokro vaje; ljudje so občudovali izredno disciplineiranost in spretnost gostov iz Maribora. Sledil je telovadni nastop, ki je prav tako zelo dobro potekel. Članice Društva prijateljev mladine so poskrbele za odlična okrepčila. Z odbojkarsko tekmo med domačini in Celulozo z Vidma je bilo slavje zaključeno.

Tak praznik bomo poslej v Kostanjevici praznovali vsako leto. L.

Šmihelski podmladkarji RK

Kakor že več let, so tudi letos vsi učenci osnovne šole iz Šmihela pri Novem mestu člani PRK. Vso članarino so pobrali že v začetku šolskega leta. Na rednem letnem občnem zboru so izvolili delovni odbor in poverjenike za posamezne razrede. V svet so povabili tudi predsednika krajevnega odbora tov. Prijatelja, tov. Smrečnikovo kot zastopnico Društva prijateljev mladine in tov. Klopčičevo kot zastopnico staršev. V našem svetu je tudi dr. Smrečnik, ki nam pri delu prav rad pomaga. V Tednu RK nam je predaval o snagi in zdravju ob predvajanju filmov »O higieni vasi« in »Dva dečka«. Film je bil brezplačen. Ogledali so si ga tudi učenci tukajšnje dopolnilne in pomožne šole.

Za mednarodno razstavo PRK v Južni Afriki smo naredili razna ročna dela, herbarij, zbirko žit in album o delu našega podmladka.

Za najdelavnejše podmladkarje smo priredili srečolov. Darila smo dobili od okrajnega odbora RK v Novem mestu (8 zavitkov šolskih potrebščin in igrač, darilo PRK iz Amerike).

Na občnem zboru krajevne organizacije RK v Šmihelu je predsednik PRK poročal o našem delu in žel pohvalo in priznanje. Kot najboljši podmladek v okraju pa so imeli pionirji še to čast, da so trije podmladkarji pozdravili okrajno skupščino RK v Novem mestu in poklonili novemu predsedniku šopek cvetja. Bili so navdušeno sprejeti in pohvaljeni.

Med člani so prodajali tudi listke v Tednu RK in v Protituberkuloznem tednu. Tudi za loterijo RK so kupili 40 srečk in Iztok iz II. razreda je zadel 30.000 din v veselje vseh podmladkarjev.

Člani higienske komisije so letos največ delali. Skrbeli so zlasti za snago v razredih in straniščih, kjer so naredili torbice za papir. V razredih pa imajo ob umivalnikih brisače in milo.

Tudi mlečno kuhinjo imajo. Vsi podmladkarji dobe vsak dan mleko ali čaj in sir ali maslo. Revnejši in oddaljenejši pa še kruh. Hvaležni so okrajnemu odboru RK in naši ljudski oblasti za tako izdatno pomoč. Tudi starši so veseli in se zahvaljujejo vsem, ki tako lepo skrbe za njihove otroke.

Upajo in želijo, da bi, ko odrastejo, lahko koristili skupnosti kot zdrav in krepak naraščaj. B. L.

DOLENJSKE TOPLICE

Čevljarsko podjetje »Bor« si gradi nove delovne prostore, ki bodo večji in bodo omogočili povečanje proizvodnje in večjo zaposlitev delovne sile. Pred kratkim se je del delavnic že preselil v nove, lepo urejene prostore in pričeli so delati po sistemu tekočega traka. Zasluga za tako hitro izvršena dela gre predvsem direktorju Tonetu Henigmanu, ki tako skrbi za podjetje. Podjetje si osvaja z vsakim dnem večje tržišče in velikokrat ne morejo izdelati potrebne količine čevljev. Z novimi prostori se bo stanje znatno zboljšalo.

Za oreh debela toča v Adlešičih

16. junija je v okolici Adlešičev divjala huda nevihta, ki so jo spremljali močni bliski z grmom. Okrog 10.30 je začela močno padati za oreh debela toča. Po nekaj sekundah je tako pobelila tla, kakor bi zapadel sneg. Med točo je začelo močno deževati in dež se je spremenil v pravo ploho. Toča je je prizadejala ogromno škodo po vinogradih Male Plešivice, Prložnika in delno Velike Plešivice. Na polju je pa posebno prizadejala pšenico, rž in ječmen. Veliko škode je tudi na sadnem in gozdnem drevju.

Rade Vrlinič

Iz Adlešičev

Kmetijska zadruga bo zasadila plantažni nasad orehov. To delo bodo opravili mladi zadružniki. Za delo bodo prejeli nagrado in si z njo omogočili poučno ekskurzijo na kako urejeno posestvo.

Poljedelski odbor KZ Adlešiči je imel 16. junija sejo, na kateri so razpravljali o obveznem škropljenju krompirišč proti koloradskemu hrošču in krompirjevi plesni. Sprejeli so sklep, da vsaka vas obvezno poškropi površine svojih krompirišč v dveh dneh. Poljedelski odbor je razpravljal še o naročilu semenske pšenice, koruze za pitanje prašičev in o drugih važnih gospodarskih panogah. V.R.

ZA 1. JULIJ — OBČINSKI PRAZNIK MOKRONOGA ČESTITAJO:

Občinski ljudski odbor MOKRONOG

Občinski komite ZKS
Občinski odbor ZB NOV
Občinski odbor SZDL
Občinski odbor UROJ
Občinski odbor RK
Občinski sindikalni svet
PD »Emil Adamič« — TVD Partizan
Društvo prijateljev mladine
Planinsko društvo Mokronog
KZ Trebelno s poslovalnico v Češnjicah
Kmetijsko gospodarstvo Klevevž
Remontno podjetje Mokronog
Čevljarsko podjetje Mokronog
Pekarija Mokronog
Zdravstvena postaja Mokronog
Občinski komite LMS
Občinski odbor ZVVI
Občinska gasilska zveza
Društvo upokojencev
Pionirska odreda »Milan Majcen« in »Janče Mevželj«
Lovski družini Mokronog in Trebelno
KZ Mokronog s poslovalnico na Puščavi
KZ Škocjan, poslov. Male Poljane
Trgovsko podjetje Mokronog
Vrbopletarstvo Mokronog
Mesarija Mokronog
Lekarna Mokronog
Poslovalnica »RUNO« Mokronog
Poslovalnica »Planika« Mokronog

KRI ZA ŽIVLJENJE

Pretekli teden so oddali kri na novomeški transfuzijski postaji uslužbenci Okrožnega sodišča v Novem mestu: **Janez Gartner, Leon Korošec, Branko Lukič, Alojz Skube, Srečko Skrt, Vlado Ban, Darka Jesenko, Rezi Rifelj, Tončka Milinkovič, Vera Savnik, Francka Pancar, Marija Ivanetič, Francka Božič, Ivanka Traven ter Slavko Bukovec,** *gozdar z Vršnih sel.*

Pivo v vrečkah

Kot povsod, so tudi belgijski navijači nogometnih tekem včasih zelo bojeviti. Zato je oblast sedaj izdala predpis, da se sme na nogometnih tekmah prodajati pivo samo v posebnih polivinilnih vrečkah. S tem hoče zavarovati nogometne sodnike, in včasih tudi igralce, pred pivom? — ne, pred steklenicami.

Novi naročniki našega lista

Kastelic Helena — Hinje
Kočevar Franc — Gradac
Janeš Jože — Ravne
Jamšek Janez — Krašnji vrh
Vouk Anton — Radoše
Barbič Ignac — Dol
Pišek Anton — Savinek
Štefanič Jože — Sodji vrh
Sever Jože — Breg
Skubic Julij — Jurka vas
Kirar Alojz — Grmovlje
Staniša Franc — Vrh pri Ljubnem
Zajec Ivan — Veliki Gaber
Dr. Zalokar Robert — Zagreb
Pavc Karol — Gor. Milanovac
Gabrijel Janez — Zadar
»Krajina« — Bihač

V vsako hišo DOLENJSKI LISTI

Biser našega Krasa

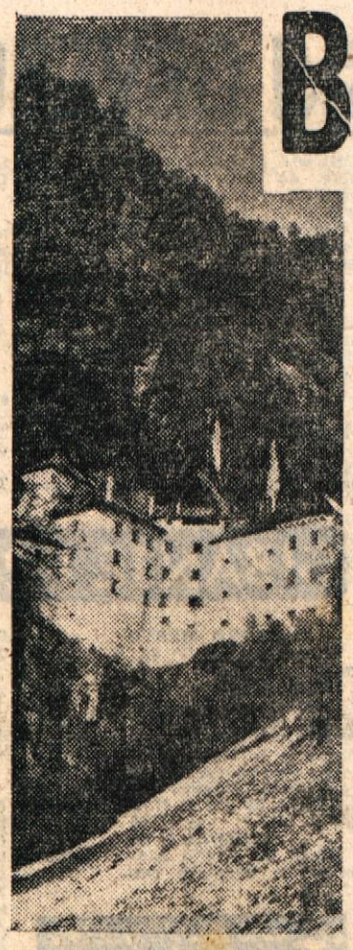

S čudovitimi naravnimi lepotami se slovensko ozemlje na razmeroma majhnem prostoru upravičeno kosa z najlepšimi deželami sveta. Naša ožja domovina je obdarjena z izredno pestrimi in bogatimi posebnostmi kot jih ima le malokatera druga dežela na svetu. Le redkokje bi še srečali na tako majhnem koščku sveta alpski ledenik, visoke gorske vršace, gozdove in pragozdove, del panonske nižine, pa morje, čudovito slovensko morje. Prelepa je Gorenjska, mehka in zasanjana je Dolenjska, bogata Štajerska z vinskimi goricami, čudovita in skrivnostna pa sta naš Notranjski in Primorski Kras. Če smo le doma in nikamor ne gremo, se morda teh lepot vse premalo zavedamo.

Ne veste kam na izlet? Ugibate kam bi zavili s prijatelji na kratek oddih? Prelistavate v odboru sindikalne podružnice, kam bi popeljali svoj kolektiv? Odločite se tokrat za obisk Postojnske jame!

Potojnska jama je bila znana že v davnini. Postojna je slovito ozko grlo, kjer se križajo mnoga pota Srednje Evrope. Mesto se je razvilo v pomemben turistični kraj, v katerem si inozemski turist že ob vstopu v našo državo ustvari svoj prvi vtis. Podpisi v Imenski jami kažejo, da je bila Postojnska jama znana že v XIII. stoletju. Prve opise o njej imamo iz XVII. stoletja, čeprav se je njen sloves naglo razširil šele po letu 1918, ko je jamski vodnik Luka Čeč odkril nadaljevanje jame do Velike gore. V trikotu med Trstom, Reko in Postojno so začeli podjetni tujci, inženirji in znanstveniki odkrivati in raziskovati tajinstveni, pravljično lepi podzemski kraški svet. Postojna je postala matica kraškega turizma, hkrati pa izhodišče najstarejših raziskovanj naših jam.

Iz leta v leto hite v Postojno avtomobili iz vseh evropskih in prekooceanskih držav; tu se tujci ustavijo vsaj za nekaj ur, da si ogledajo biser našega Krasa. Do jeseni leta 1949 je obiskalo Postojnsko jamo že milijon ljudi; samo leta 1955 si jo je ogledalo več kot 200.000 domačih in tujih obiskovalcev. Je še potreben dokaz, da je Postojnska jama eden izmed naših najvažnejših turističnih objektov?

Največ gostov prihaja v Postojno iz Zahodne Nemčije, Avstrije, Anglije, Francije, Danske, Italije, Holandske, Švedske, Švice in Belgije, lani pa so začeli prihajati tudi prvi turisti iz Sovjetske zveze, Poljske, Čehoslovaške, Madžarske, Romunije in Bolgarije. Samo lani so obiskovali Postojnsko jamo turisti iz 73 držav. Najodličnejši domači in tuji državniki so obiskali Postojno, njenim lepotam se niso mogli dovolj načuditi ljudje, ki so videli že precej sveta. Letos konca maja je obiskalo Postojnsko jamo že več kot 36.000 domačih in tujih gostov, kar kaže, da bo letošnja turistična sezona zabeležila v Postojni rekordno število obiskov.

Okostje jamskega medveda v novem Speleološkem muzeju v Postojni

Jamska železnica prepelje leto za letom desettisoče turistov v svet podzemeljske Pivke. Nedosežne lepote Postojnske jame so v njenih kapnikih, v velikanskih podzemskih dvoranah, ki jih je izdolbla voda v desettisočletjih. Tu živi tajinstvena človeška ribica (močeril). V svetlobi električne razsvetljave blešče fantastične oblike tisočerih kapnikov. Voda se pretaka skozi jamo, v njej spet izginja, pronica še globlje in ustvarja v še ne odkritih jamah nova čudesa. Razen človeške ribice (proteusa) živijo v jamah še slepi ščipalci, jamski raki, pajki, stonoge in slepi jamski hrošči. Na poti skozi jamo doživljamo presenečenje za presenečenjem. Vsepovsod je zalita z bisernimi kapniki, da človek v resnici ne ve ali bi občudoval viseče ali iz tal raztoče kapnike, slonovo glavo, palčka, Veliko dvorano, Plesno dvorano, palme, pralnico, sigaste oglarske kope in neštete druge izoblikovane kapnike. S spoštovanjem se obiskovalec spomni partizanov, ki so pod vodstvom Tome Poljaka leta 1944 za hrbtom nemških stražarjev zažgali tisoč sodov nafte in bencina. Črne stene in strop tega dela jame bodo večen spomin na junaške borce za svobodo.

Vsa Postojna z okolico je kraj čudovitih lepot. Notranjski muzej in pred kratkim na novo odprti Speleološki muzej Instituta za raziskovanje Krasa nudita še tako razvajenemu obiskovalcu muzejev dragocene posebnosti. Snežnik, Rakova dolina z Velikim in Malim prirodnim mostom, Cerkniško jezero, Nanos s Plešo, Predjamski grad in druge zanimivosti Krasa — vse to nas vabi, da obiščemo Postojno in njeno okolico. Ko bomo poznali lepote domačih krajev, bomo veliko laže cenili njihovo vrednost, pa tudi njihov vedno večji pomen v naraščajočem tujskem prometu.

(Naslovna slika: Predjamski grad)

Novomeški ribiški športni tekmovalci še vedno nepremagani

V soboto 15. junija je bilo v Mariboru na stadionu Branika IV. republiško ribiško športno tekmovanje. Tekmovali so v obveznih disciplinah meta obtežilnika in umetne muhe, na osnovi katerih se določi moštvenega in posameznega prvaka Slovenije za leto 1957, ter v prostih disciplinah, ki imajo namen rušenje rekordov.

Na tem tekmovanju je nastopilo 7 ekip in 27 tekmovalcev raznih ribiških društev Slovenije. Novomeška ekipa, ki so jo sestavljali Silvo Požar, Miha Gostiša, in Danilo Rifelj, je na tem tekmovanju zasedla prvo mesto in s tem postala že tretje leto zapovrstjo ekipni prvak Slovenije. Ekipa je osvojila prehodni pokal Ribiške zveze Slovenije.

Vrstni red ekip je bil sledeč:
1. RD Novo mesto (Gostiša, Požar, Rifelj) 5.531.9 točk;
2. RD Ljubljana I. (Nered, Dimnik, Potrč) 5.405 točk;
3. RD Ljubljana II. (Sadar, Dolenc, Tekauc) 4.386 točk;
4. RD Maribor (Suhy, Kolšek, Čižič) 4.385.5 točk;
5. RD Celje (Polutnik, Hohnjec, Uršič) 3.532.2; točk;
6. RD Kranj (Škraba, Šimunac, Malenšek) 2.947.5 točk;
7. RD Ptuj (Kajžnik, Majcen, Kristančič) 2.852.3 točk.

Kot posamezniki so tekmovalci Ribiškega društva Novo mesto v skupnem plasmanu vseh obveznih disciplin dosegli sledeča mesta:
1. Požar Silvo 1.942.6 točk;
2. Gostiša Miha 1.869.5 točk;
4. Jakovljevič Stojan 1.827 točk;
7. Rifelj Danilo 1.719.8 točk.

Silvo Požar je s tem postal republiški prvak za leto 1957 in je osvojil prehodno zastavico.

Tekmovalo se je v 4 obveznih in 5 neobveznih disciplinah. Novomeški tekmovalci so v šestih disciplinah dosegli prva mesta.

Obvezne discipline:

1. mesto v metu obtežilnika 7.5 gr v tarčo Arenberg je dosegel Silvo Požar.

1. mesto v metu obtežilnika 7.5 gr v daljavo je dosegel Danilo Rifelj.

1. mesto v metu umetne muhe v tarčo Arenberg je dosegel Stojan Jakovljevič.

Neobvezne discipline:

1. mesto v metu obtežilnika 7.5 gr v daljavo je dosegel Danilo Rifelj. Vrgel je 64.92 m in s tem postavil nov slovenski in državni rekord.

1. mesto v metu obtežilnika 15 gr v daljavo je dosegel Danilo Rifelj. Vrgel je 87.82 m in s tem dosegel nov slovenski in državni rekord.

1. mesto v metu obtežilnika 15 gr v tarčo Arenberg je dosegel Silvo Požar.

V skupnem plasmanu obveznih disciplin meta obtežilnika 7.5 gr (v tarčo in daljavo) je dosegel prvo mesto Silvo Požar, v skupnem plasmanu metov umetne muhe (v tarčo in daljavo) je pa dosegel prvo mesto Stojan Jakovljevič.

Kot posebna točka tekmovanja je bilo tekmovanje v lovu živih rib, ki je bilo na potoku Pesnica. V tem tekmovanju, ki je poleg sposobnosti odvisno tudi od sreče, so tekmovalci Ribiškega društva Novo mesto dosegli sledeča mesta:
3. mesto Gostiša Miha 545 točk;
4. mesto Požar Silvo 535 točk,
8. mesto Jakovljevič Stojan 335 točk;
9. mesto Rifelj Danilo 325 točk;
13. mesto Zaletelj Alojz 120 točk.

IV. republiško športno tekmovanje je bilo tudi izbirno tekmovanje za izbiro reprezentance Slovenije, ki bo šla na državno tekmovanje v Ohridu. Ekipo Slovenije bosta sestavljala dva Novomeščana ter en Ljubljančan. Na državnem tekmovanju želimo našim tekmovalcem obilo uspeha.

S.

Zmagoviti prvaki: zvezni in republiški zmagovalec Silvo Požar, Miha Gostiša in Dane Rifelj (od leve proti desni) v Mariboru

SREČNO OZDRAVLJEN

»No, sestra,« vpraša primarij, ko stopi v bolniško sobo, »kako kaj z vašim pacientom?«

»Oh, zelo dobro, tovariš primarij,« odgovori bolničarka vsa rdeča. »Jutri se poročiva.«

ISTO, PA VENDAR NE ISTO

»No, spet vi?« začudeno vpraša sodnik obtoženca-blagajnika.

»Da, jaz; ampak podjetje je sedaj drugo.«

ZMAGOVALEC PO SILI

V družbi se igrajo razne igre. Pa predlaga nekdo: »Dajmo še tole igro: Kdor izmed nas bo naredil najbolj bedast obraz, bo zmagal in dobil nagrado.«

Sodnik, določen za ocenjevanje, je hitro pokazal nekoga na koncu mize.

Toda zmagovalec se je odločno uprl: »Kaj bom jaz zmagal! Saj sploh nisem sodeloval v igri.«

PAPAGAJSKA NEZGODA

Papagaja Kokija je začela boleti glava, ko ravno nobenega ni bilo doma. Kaj naj stori? »Aha!« si pravi pametni Koki, gre k telefonu in zavrti številko. »Halo, je tam doktor Zdravič?« — »Ne, doktor je zdoma; pri telefonu je njegov papagaj.

Fakir — brodolomec

Letos poteka štirideseto leto od dogodka v eni največjih držav na svetu, od ruske oktobrske revolucije. Kot očividec vseh dogajanj, kar jih je bilo v moji bližini, bom za bralce Dolenjskega lista napisal nekoliko spominov na težko borbo ruskih delavcev in kmetov, v kateri so po težkih borbah in številnih žrtvah porazili sovražnika.

Ker nisem sledil zgledom svojih sovrstnikov in ušel pred vojaščino v Ameriko, sem leta 1912 moral nastopiti odsluženje vojaškega roka, ki je trajal takrat tri leta. Dodeljen sem bil prvemu bataljonu 17. pešpolka v Ljubljani, ostali trije bataljoni so bili tedaj v Celovcu. Dodeljen sem bil k 4. stotniji, kjer je bil stotnik Dunajčan Ziernfeld. Ravno tedaj se je vnela balkanska vojna. Zmagoviti pohod srbskih divizij je neizmerno navdušil vse napredne Slovence, toda uradna Avstrija je bila drugačnih misli in bilo je precej govora o neizbežni vojni med Avstrijo in Srbijo. Nekega dne je prišel stotnik ob nenavadnem času k nam in, ko je narednik Blanč raportiral, da so vse čete zbrane, začel takole govoriti: »Prišlo mi je na ušesa, da vi po gostilnah in na javnih prostorih govorite, da v primeru spopada med našo državo in Srbijo ne boste hoteli streljati na Srbe. Nimam nič proti temu, da simpatizirate z njimi, ker so vaši krvni bratje, toda jaz sem Nemec in enako tudi jaz čutim narodnostno povezanost z Nemci izven Avstrije. Vendar, če bi prišlo do vojne med našo državo in Nemčijo, bom kot Avstrijec storil svojo dolžnost. Glejte, da boste tudi vi, če bo potrebno, zvesti prisegi in državi kateri pripadamo, storili svojo dolžnost.«

Mi smo si seveda mislili vsak svoje. Tiste dni je prišla tudi sleparija čudežne Vodiške Johance na dan in tisti vojaki, ki so sleparki verjeli, so morali pogoltniti marsikatero pikro opazko svojih tovarišev. Ob novem letu 1913 sem bil premeščen k 16. stotniji v Celovec. Prvega maja istega leta smo bili ves dan v pripravljenosti pri puškinih piramidah in vsak je dobil še deset ostrih nabojev. Šele zvečer je prišel policijski častnik povedat, da je nevarnost delavskih nemirov minila. Isto se je ponovilo prvega maja leta 1914. 10. junija 1914 je bilo vesoljno nemštvo v Celovcu hudo razburjeno in na nogah. Napovedan je bil namreč prihod 500 romarjev z onstran Karavank, ki so hoteli proslaviti 400-letnico ustoličenja koroškega vojvode na Gosposvetskem polju v slovenskem jeziku. Mestna sodrga je tisto nedeljo že zarana odšla k vojvodskem kamnu, ter ga vsega ogradila z visokimi ograjami, tako da se ni nič videlo. Ko so romarji z vlakom dospeli na celovški kolodvor, jim je bil vstop v mesto prepovedan in so se morali vrniti. 26. julija 1914 zvečer nas je pozno v noči prebudila vojaška godba in vpitje: »Živela vojna in Avstrija! Dol s Srbijo!« Od tiste ure ni bilo več spanja; vedeli smo, kaj nas čaka.

Kmalu smo bili v Ljubljani in naš četrti bataljon je odrinil 12. avgusta na vzhod proti Galiciji. Začasno smo se ustavili v vasi Deržov, blizu Nikolajeva in Strija. 21. avgusta ob pol enih pridirja adjutant Dekaneva in zavpije: »Uzbuna! Zbor! Sovražnik je vdrl v Galicijo!« Naredili smo zbor za pohod in takoj nabili puške. Ob tej priložnosti je nastal popoln sončni mrk, mi pa smo krenili po prašni cesti proti severo-vzhodu in precejšen kos poti vsi molčali. Hodili smo še pet dni in se spopadli z Rusi 26. avgusta pri vasi Gologorg. Zaradi nasprotne komande in podcenjevanja ruske vojske smo imeli že prvi dan ogromne izgube. Padli so tudi bataljonski poveljniki treh bataljonov, tudi polkovnik Stielfrid je bil teže ranjen.

Sledil je umik, po novi hudi bitki 31. avgusta smo se umaknili preko Lvova, po porazu pri Grodsku smo se umikali preko Přemisla proti ogrski meji ter se ustavili pri Gorligah. Po nekaj dneh oddiha smo začeli ofenzivo ter napredovali nekaj desetin kilometrov. 15. oktobra se je začela nova huda bitka, ki je trajala do 5. novembra. Ko smo v noči 19. oktobra napadali Ruse, sem bil ranjen in prepričan, da je zame sedaj vojna končana. Pa sem se hudo zmotil! Ravno na obletnico začetka vojne 26. julija 1915 sem že bil z novo vojno opremo na judenburškem kolodvoru ter preko Dunaja, Budimpešte in Marmarosz-Szigeta znova prišel na gališko bojišče. Na reki Dnjester smo se ustavili in oprezovali skozi strelne line, kje so Rusi. Nekoč smo jih klicali:

»Hoj Moskali!« Oglasil se je eden: »Čta je?« In spet: »Brest Litovsk je naš?«, odgovor: »Harašo, nu do Moskvje ješčo daljeko!« V meni je tlela skrita želja, da bi me ob kaki priložnosti Rusi ujeli. 12. septembra pri Zaleščikih v vzhodni Galiciji, ko sem bil poslan na patruljo, se je to tudi zgodilo. Osem nas je bilo skupaj, takih ki smo bili prvič na bojišču; mene so nekako priznali za najstarejšega in takega, ki ga velja ubogati. Rekel sem jim: »Fantje, kdor bo nocoj hodil z menoj, bo ujet, ravnajte se po tem!« Oni pa so odvrnili: »Pa naj bomo ujeti, vseeno gremo!«

Odpravil sem jih v neko prazno hišo v vasi, iz katere so po večini ljudje zbežali zaradi strahu pred obstreljevanjem. Jaz pa sem se oziral po Rusih. Kmalu čujem peket konjskih kopit in prikaže se 12 jezdecev na belih konjih, spredaj oficir, ki sem ga poznal po kokardi in dežnem plašču. Pokazal sem se jim in jih opozoril nase. Ko so prišli k meni, je skočil oficir s konja ter mi ponudil roko v pozdrav z besedami v nemščini: »Sedaj bomo prijatelji!« Jaz odvrnem: »Sovražniki več ne bomo.« Ker so videli puške pred hišo na kupu, je vprašal oficir: »Kje so drugi?« Jaz pokažem z roko, da so v hiši. **(Nadaljevanje sledi)**

57. Gregec in oskrbnik sta ždela v grmovju in čakala noči. Približala sta se robu goščave in videla, kako so Turki z biči in krikom dvignili ujetnike in z njimi počasi utonili v mraku. Toda dolgo se še nista upala premakniti. Niti govorila nista. Da, zdaj nista več ujetnika in Gregec ni vedel, kako se naj vede. Zdaj bo pač gospod oskrbnik začel po starem.

Jakovičani spodaj so peli od veselja, da so odgnali Turke. »Ali bi šla k njim?« je zasopel Gregec. Bil je utrujen, rad bi legel in zaspal.

Oskrbnik je odkimal. »Turki se bodo še vrnili. Skrbeti morava, da prideva čimprej domov. Kod naj se sicer vrnejo kakor tod?«

Gregec je pomislil na domače, na mater in sestro in brata. Bolje bo, če so vsi skupaj.

58. Gregec se je tedaj spomnil očeta. »Očeta so menda izpustili iz ječe?« je drzno vprašal in pogledal oskrbnika. »Menda so bili toliko pametni,« je zamolklo potrdil Andraž. Nekako neprijetno mu je bilo govoriti o zaprtem Hribcu. Medtem se je mrak zgostil, dim in megla sta se združila, k vsemu je začelo še snežiti.

»Zdaj pa le na pot!« se je dvignil oskrbnik. Pri hoji se je lovil, kakor da bi bil pijan. Rana na obrazu ga je silno bolela. Pod cesto sta se zopet umaknila v grmovje. Nekaj jezdecev je odpeketalo mimo. Ko sta hotela preko poti, sta se spotaknila ob mrtvega človeka. Plezala sta dalje, toda oskrbnik se je vrnil k mrliču in trenutek kasneje prišel s sulico. »Mrtvi je ne potrebuje več. Midva pa se morava braniti!« je dejal.

59. Večina Turkov je že odšla proti Postojni, naletela bi lahko le še na zapoznela krdela. Zato sta hodila dalje previdno in, kadar se jima je le zdelo, da se v daljavi premikajo sence, sta krenila s poti. Čez nekaj časa sta videla proti Cerknici skozi padajoči sneg ogenj.

»Hiša gori!« je dejal Gregec. »Ogenj na cesti...« je zmajal oskrbnik z glavo in se ustavil. »Straža?« je vprašal Gregec. Počasi sta se približevala. Velike postave so hodile krog ognja. V bližini je stala gruča konjev. »Turki!« je kriknil oskrbnik. Gregec pa ga je moral prijeti za sulico.

»Nekoliko jih moramo obdelati!« je silil oskrbnik s čudno bleščečimi očmi in le s težavo ga je Gregec odvlekel stran in skozi grmovje.

60. Tako sta še dolgo hodila. Gregec je moral oskrbnika, kateremu se je vedno huje bledlo, voditi. Med potjo se je zaletel vanju pes. Gregec ga je odgnal s sulico, potem pa je prilezlo nekaj mož.

»Kdo sta?«

»Nadliški oskrbnik,« je trudno dejal Gregec.

»Tista zgaga, ki ni boljša ko Turek!« se je nekdo oglasil. »Dajte ga sem!«

Gregec je dvignil sulico. »Ranjen je, od Turkov. Ujeta sva bila in sva ušla!« Nato so ju pustili mimo. Gregec je povpraševal po poti. Toda še dalj časa je čutil, da ga spremljajo s pogledi in zdelo se mu je, da šumi po gozdu, kot da bi kdo hodil za njima.

Ime nadliškega oskrbnika je bilo očividno zelo slabo priporočilo tod okoli.